Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje

Krovni dokument: Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 (ReNPJP14-18) (v nadaljevanju: Resolucija), točka 2.1 – Jezikovno izobraževanje

Avtorji (po abecedi): dr. Kozma Ahačič, Jasmina Bauman, dr. Nataša Gliha Komac, dr. Monika Kalin Golob, Mihaela Knez, dr. Stane Košir, dr. Mojca Medvešek, mag. Mojca Poznanovič Jezeršek, dr. Marko Stabej, Bronka Straus

Verzija: javna razprava

Datum: 20. junij 2014

Kazalo

Uvod 3
0 Splošni cilji in ukrepi 4
1 Slovenščina kot prvi jezik 6
1.1 V Republiki Sloveniji 6
1.2 Zunaj Republike Slovenije 18
2 Slovenščina kot drugi in tuji jezik 28
3 Jeziki manjšin in priseljencev v Republiki Sloveniji 45
4 Tuji jeziki 53
5 Govorci s posebnimi potrebami 63
6 Jezikovna ureditev visokega šolstva in znanosti 95

Uvod

Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje je vsebinsko oblikovan v skladu z Resolucijo in je tako tudi členjen. Delovna skupina je podrobno preučila posamezna področja jezikovnega izobraževanja v Republiki Sloveniji, ugotovila razvojne potrebe ter na podlagi tega določila prednostne cilje, ustrezne dejavnosti za njihovo uresničitev in predvidene učinke. Kljub področni delitvi v skladu z resolucijo so marsikatere dejavnosti med seboj povezane in prepletene, zato jih bo za ustrezno in učinkovito izvajanje akcijskega načrta nujno sproti usklajevati in celo smiselno združevati. Z imenovanjem Medresorske delovne skupine za spremljanje izvajanja jezikovne politike Republike Slovenije (sklep Vlade RS marca 2014) so bili za to vzpostavljeni temeljni pogoji. Za uresničevanje ciljev pa je nujno doseči tudi dejavnejše sodelovanje med pooblaščenimi nosilci posameznih področij jezikovnega izobraževanja.

Posamezna poglavja akcijskega načrta so opremljena z uvodnim besedilom s temeljnim pregledom stanja in z utemeljitvijo ali pojasnili k nekaterim ciljem in dejavnostim.

Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje pomeni tudi izpolnitev zahteve 13. člena Zakona o javni rabi slovenščine (ZJRS) , ki zavezuje Vlado Republike Slovenije k sprejetju posebnega programa jezikovnega izobraževanja, ki naj bi bil poleg rednega izobraževanja namenjen tudi za jezikovno izpopolnjevanje mladine in odraslih, ter programa, namenjenega tujcem v Republiki Sloveniji.

0 Splošni cilji in ukrepi

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva 2014–2018	Kazalniki	Predvideni učinki
1. cilj: Uskladitev dejavnosti jezikovnega izobraževanja na vseh ravneh	Priprava akcijskega načrta v imenovani skupini strokovnjakov in strokovnjakinj, javna debata o osnutku načrta in medresorska uskladitev dokumenta	MK		(2014) 25.000	Akcijski načrt za jezikovno izobraževanje	Strokovno ter družbeno usklajeno učinkovito načrtovanje in izvajanje jezikovne politike na področju jezikovnega izobraževanja
2. cilj: Zmožnost govorcev slovenščine za uporabo jezikovnih priročnikov in jezikovnih tehnologij	Priprava in izvedba izobraževanj o samostojni uporabi sodobnih jezikovnih virov za učitelje in učiteljice na različnih stopnjah šolanja, izvedba izobraževanj za splošno in poklicno javnost	MIZŠ, MK		(2014–2018) 100.000	Število izvedenih izobraževalnih oblik	Povečanje števila usposobljenih učiteljev in učečih se za kompetentno uporabo priročnikov in drugih jezikovnih virov, povečano

						število poznavalcev jezikovnih tehnologij, njihova množičnejša uporaba, učinkovitejše delo v izobraževalnih procesih
3. cilj: Ozaveščenost o različnosti sporazumevalnih potreb in načinov sporazumevanja	Priprava večpredstavnostnega gradiva z informacijami o perečih vidikih sporazumevalnih potreb ranljivih skupin govorcev in govork v RS; priprava in izvedba ustrezne in odmevne javne ozaveščevalne akcije	MK, MIZŠ		(2014–2018) 60.000	Večpredstavnostno ozaveščevalno gradivo, izvedena ozaveščevalna akcija	Učinkovitejše in strpnejše sporazumevanje med različnimi skupinami govorcev
4. cilj: Večjezikovna in medkulturna ozaveščenost	Priprava tistih učnih vsebin in gradiv s področja večjezičnosti in medkulturne komunikacije, ki po presoji nosilcev ukrepa v slovenskem šolskem sistemu in javnosti še niso dovolj znani in uveljavljeni	MIZŠ, MK		(2014–2018) 100.000	Število novih gradiv in pripravljenih učnih vsebin s tega področja	Olajšano sporazumevanje med različnimi skupinami, zviševanje praga tolerance v večjezičnih in večkulturnih okoljih, učinkovitejše sporazumevanje med različnimi udeleženci izobraževalnih procesov
5. cilj: Spremljanje	Načrt potrebnih raziskav, usklajen med nosilci (s poudarkom na pridobivanju in	MK, MIZŠ, ARRS, Urad		(2014–2018) 500.000	Število aplikativnih raziskav o	Usklajeno in učinkovitejše

jezikovnega stanja	analizi tistih podatkov, ki so nujni za učinkovito jezikovnonačrtovalno dejavnost)	Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu			slovenskem jeziku in govorcih slovenščine, število aplikativnih raziskav, raziskav s področja jezikov manjšin ter tujih jezikov	načrtovanje, razvijanje in izvajanje jezikovne izobraževalne politike

1 Slovenščina kot prvi jezik

1.1 V Republiki Sloveniji

Akcijski načrt v tem poglavju izhaja iz veljavne zakonodaje in veljavnih pravilnikov,[1] vendar predvideva tudi aktivnosti, katerih rezultat bi bil lahko temelj za njihove morebitne prihodnje spremembe. Aktivnosti, ki jih predvideva akcijski načrt, se neposredno navezujejo na ReNPJP2014-18,[2] sledijo pa tudi smernicam, ki jih je začrtala že Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (2011).[3] Toda Bela knjiga se je omejevala predvsem na kurikularne rešitve, ReNPJP 2014-18 in akcijski načrt pa se problematike lotevata širše in sistemsko. Poglavje je treba brati v povezavi z nekaterimi drugimi poglavji,

[1] Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 –- uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 - popr., 65/09 - popr., 20/11, 40/12 - ZUJF in 57/12 - ZPCP-2D); Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 - uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 - ZUJF in (63/13); Zakon o gimnazijah (Uradni list RS, št. 1/07 - uradno prečiščeno besedilo); Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06); Zakon o maturi (Uradni list RS, št. 1/07 - uradno prečiščeno besedilo); Pravilnik o poklicni maturi (Uradni list RS, št. 44/08, 9/09 in 40/11); Pravilnik o nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli (Uradni list RS, št. 67/05, 64/06, 2/10 in 30/13.

[2] Poglavje 2.1.3.1.

[3] Janez Krek et al. (ur.), 2011: Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (2011). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo <http://www.belaknjiga2011.si/pdf/bela_knjiga_2011.pdf>.

predvsem s poglavjem o tujih jezikih, saj se nekatere aktivnosti dopolnjujejo.[4] Predlagane rešitve upoštevajo tudi obstoječo znanstveno literaturo na to temo (ki je žal še ni dovolj),[5] rezultate raziskav[6] ter dosedanje odzive zainteresirane strokovne javnosti.[7]

Izhodišče aktivnosti v okviru slovenščine kot prvega jezika v Republiki Sloveniji je spoznanje raziskav in dela znanstvene javnosti, da bi pouk slovenskega jezika ob ustreznih ukrepih dal boljše rezultate.[8] Temeljni vzrok je pomanjkanje vedenja o pouku slovenskega jezika, kar je posledica pomanjkanja ustreznih raziskav, temu pa sledi nezadostna usklajenost med učnimi načrti, poukom ter zunanjimi preverjanji znanja. Še posebej velja izpostaviti učno prakso, ki ne sledi v zadostni meri ciljem, vsebinam in didaktičnim priporočilom, opredeljenim v učnih načrtih za predmet slovenščina na vseh stopnjah douniverzitetnega izobraževanja. Prisoten je vtis, da imajo zunanja preverjanja znanja, čeprav so usklajena z učnimi načrti, s svojimi poudarki večji vpliv na učno prakso kakor učni načrti sami po sebi in didaktična priporočila v njih. Sistem ne omogoča ustreznega odzivanja, saj vloge in pristojnosti pripravljalcev, uvajalcev in

[4] Že Bela knjiga (Krek 2011: 33) predvideva celovitejše reševanje tovrstne problematike z vzpostavitvijo »večj/e/ pojmovn/e/ in kurikularn/e/ usklajenost/i/ poučevanja slovenščine, drugih jezikov in drugih predmetov«.

[5] Prim. npr. tematsko številko *Jezika in slovstva* o zunanjem preverjanju znanja iz slovenščine kot prvega jezika v osnovni in srednji šoli, št. 1–2, 2012; Rozman, Tadeja (et al.): *Empirični pogled na pouk slovenskega jezika*, (Zbirka Sporazumevanje). 1. izd. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko, 2012; Kosem, Iztok (et al.): *Analiza jezikovnih težav učencev: korpusni pristop*, (Zbirka Sporazumevanje). 1. izd. Ljubljana: Trojina, zavod za uporabno slovenistiko, 2012; Ferbežar, Ina. *Razumevanje in razumljivost besedil*. 1. izd. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2012; Vogel, Jerica. *Neposredno razvijanje poslušanja z razumevanjem in vrednotenjem pri pouku slovenskega jezika v prvem letniku gimnazije: doktorska disertacija*. Ljubljana: [J. Vogel], 2002; Puklek Levpušček, Melita: Dejavniki bralne pismenosti v raziskavi PISA 2009 [Elektronski vir]. Ljubljana: Pedagoški inštitut, 2012 <http://www.pei.si/Sifranti/StaticPage.aspx?id=123>; ter druge posamične znanstvene in strokovne prispevke.

[6] Npr. rezultati mednarodne raziskave PISA, ki so bili objavljeni 2010 < http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/raziskovalna_dejavnost/PISA/PISA2009/PISA2009_prviRezultati.pdf> in so doživeli številne komentarje v znanstveni in strokovni literaturi; mednarodna raziskava bralne pismenosti PIRLS < http://www.pei.si/Sifranti/InternationalProject.aspx?id=20>; Teza o (ne)priljubljenosti slovenščine kot obveznega šolskega predmeta v Sloveniji (raziskovalno poročilo), Ljubljana: ICK, 2012 <http://www.arhiv.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/slovenski_jezik/Prislov_ICK_porocilo.pdf>; letna poročila o izvedbi NPZ in mature itd.

[7] Npr. odprto pismo *Za premislek o učnih načrtih za pouk slovenščine*, Delo, 4. december 2010, 25 podpisnikov, odzivi v javni razpravi o predlogu ReNPJP2014-18 (http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/Slovenski_jezik/resolucija/ODZIVI_na_del._besed._resolucije_URADNI_-_za_objavo_na_spletni_strani.pdf, http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/slovenski_jezik/ODZIVI_na_osnutek_resolucije__feb_2013_.pdf).

[8] Kot povzema že ReNPJP14-18, so rezultati mednarodne raziskave PISA, ki so bili objavljeni leta 2010, izkazali podpovprečne rezultate slovenskih petnajstletnikov s področja bralne pismenosti med 66 državami OECD in partnericami, zlasti z vidika najvišjih zmožnosti. Bralna pismenost je v okviru raziskave opredeljena kot posameznikova sposobnost razumevanja, uporabe in razmišljanja o napisanem besedilu, za doseganje določenih namenov, razvijanje posameznikovega znanja in zmožnosti ter sodelovanje v družbi, zato presega pouk slovenščine, je pa z njim vendarle tesno povezana, saj ravno pri pouku slovenščine ozaveščamo učence o različnih bralnih strategijah, vzgajamo potrebo po branju umetnostnih besedil ipd.

evalvatorjev učnih načrtov ter avtorjev učnih gradiv niso jasno razmejene. Potrebna se zdi tudi večja obveščenost učiteljev in ravnateljev o aktivnostih in spremembah na področju pouka slovenskega jezika, hkrati pa okrepitev njihove avtonomije in s tem odgovornosti za ustrezno strokovno delo.

1. cilj: Razvijanje in izpopolnjevanje jezikovne zmožnosti govorcev slovenščine kot prvega jezika in njihovo usposabljanje za učinkovito sporazumevanje

1.1 Osnovne aktivnosti

Akcijski načrt v začetku predvideva večjo raziskavo, ki bo obsegala evalvacijo učnih načrtov, učnih gradiv, pouka in zunanjih preverjanj slovenščine glede na njihove trenutne cilje in glede na druge cilje, ki se pojavljajo v relevantni literaturi. Poleg tega naj se opravi tudi primerjava učnih načrtov in učbenikov za slovenščino z učnimi načrti in učbeniki za ostale tuje jezike (s posebnim poudarkom na slovanskih jezikih). Opravljena naj bo empirična preverba razmerja med jezikovnim in književnim delom pouka slovenščine s pomočjo (anonimne) analize vpisov v elektronske dnevnike v sistemu eAsistent. V tem okviru naj raziskava vsebuje razmislek o večjem znotrajpredmetnem povezovanju jezikovnega in književnega dela pouka slovenščine. Še posebej skrbno naj se analizira razmerje med cilji pouka in cilji zunanjih preverjanj znanja v osnovnih in srednjih šolah. Razmisli naj se o ukrepih za povečanje avtonomije učiteljev slovenskega jezika. V tem okviru naj bo pripravljena tudi analiza dosedanjih standardov znanja ter predlog za njihov jasnejši opis. Raziskava naj se posveti tudi učinkom individualizacije in diferenciacije pri jezikovnem pouku slovenščine. Vsebuje naj razmislek o kvantitativnem in kvalitativnem medsebojnem razmerju med spretnostmi, znanjem in stališči (oz. med funkcionalnimi, izobraževalnimi in odnosnimi cilji) – predvsem naj presodi, če je razmerje, ki ga izkazuje trenutno stanje na področju pouka slovenščine, ustrezno. Raziskava naj vsebuje tudi primerjavo obravnave jezikovnih vsebin in jezikoslovnih izrazov v učnih načrtih ter učbenikih za slovenščino ter učnih načrtih in učbenikih za tuje jezike. Primerjavi naj sledi predlog slovarčka poenotenih jezikoslovnih izrazov s kratko razlago. Preverjene naj bodo tudi možnosti za metodološko in časovno uskladitev obravnave jezikovnih vsebin pri pouku slovenščine in tujih jezikov (s spremembo učnih načrtov in učnih gradiv), kjer je to smiselno. Raziskavo naj opravi raziskovalna skupina, ki bo sestavljena iz raziskovalcev

slovenistov in pedagogov/didaktikov, ki niso bili udeleženi pri pripravi učnih načrtov, s sodelovanjem učiteljev praktikov, ki niso bili udeleženi pri pripravi učnih načrtov, pod vodstvom raziskovalca slovenista, ki izpolnjuje merila za vodenje raziskovalnih projektov pri ARRS.

Takšni raziskavi bo sledila sprememba učnih načrtov, ki naj upošteva ugotovitve raziskave, dosedanje pripombe in predloge javnosti, obenem s spremembo učnih načrtov pa naj začnejo teči usklajene aktivnosti za implementacijo vsebin novega učnega načrta v učbenike in druga učna gradiva. Raziskava naj pripravi tudi predloge za morebitne spremembe zunanjih preverjanj znanja.

Portali, kot so Pedagoški slovnični portal, in korpusi, kot je korpus Šolar, naj se dodatno nadgrajujejo – oziroma naj se vzpostavljajo podobni dopolnjujoči novi portali. Z najrazličnejšimi aktivnostmi naj se tudi vzpodbuja uporaba jezikovnih tehnologij pri pouku slovenščine z namenom večje ozaveščenosti o možnostih dostopa do jezikovnih virov in priročnikov s področja slovenščine.

1.2 Zagotavljanje kakovosti poučevanja slovenščine s sistemskimi ukrepi

Sistemska ureditev in pristojnosti javnih zavodov omogočajo po mnenju sestavljavcev akcijskega načrta preveliko prepletenost med avtorji učnih načrtov, učnih gradiv in med tistimi, ki nato spremljajo izvajanje pouka ter izobražujejo učitelje. Zato akcijski načrt predvideva pravno študijo, ki bi na primeru predmeta slovenščina preverila možnosti za boljše sistemsko ločevanje med pripravljavci ter recenzenti učnih načrtov in avtorji ter recenzenti učnih gradiv, avtorji evalvacij pouka ter avtorji zunanjih preverjanj znanja.

Priča smo tudi številnim dobrim projektom javnih zavodov (npr. ZRSŠ), ki po izteku ne prinesejo želenega učinka, saj ni ustrezno sistemsko poskrbljeno za vpeljavo uspešnih rešitev v sistem oziroma v redni pouk slovenščine. ZRSŠ mora zato vzpostaviti sistemske rešitve, ki že ob samem začetku projektov predvidevajo tudi način vključevanja morebitnih pozitivnih rezultatov v redni pouk oziroma redno spremljanje učinkov teh projektov.

Poleg tega je potrebno, da se ustrezno motivira in usposablja ravnatelje za sprejemanje strokovno ustreznih odločitev v zvezi z načrtovanjem in izvajanjem jezikovnega izobraževanja ter v zvezi z zagotavljanjem ustreznega zavedanja o pomenu čim višje ravni strokovnega jezika pri vseh predmetih na šoli.

1.3 Obveščanje in izobraževanje učiteljev

Del učiteljev slovenščine je še vedno slabo obveščen o novostih na področju pouka slovenskega jezika, saj organizirana izobraževanja za uvajanje novosti v učnih načrtih in gradiva v spletnih učilnicah niso dosegla vseh naslovnikov. Slabo obveščenost dodatno povzroča dejstvo, da založbe ob učbenikih ponujajo že izdelane letne priprave na pouk oz. delovne načrte, ki jih učitelji v veliki meri uporabljajo. Vpliv takšnih gradiv je zato večji od vpliva predpisanih oziroma priporočenih gradiv, ki bi jih morali učitelji dobro poznati in jih uporabljati. Zato akcijski načrt predvideva izdelavo vsebinskih in izvedbenih rešitev za pripravo elektronskega sistema boljšega obveščanja učiteljev slovenščine. V tem okviru bo treba predvideti način občasnega obveščanja in posredovanja gradiv, ki bo temeljil na neposrednem stiku med pošiljateljem in učiteljem (npr. mailing lista, pošiljanje obvestil prek sistemov, kot je eAsistent, ali podobno), učitelje pa s pomočjo ustreznega točkovanja prijave v tak sistem vzpodbuditi k aktivnejšemu spremljanju tovrstnih gradiv.

Poleg tega bo treba ravnatelje, učitelje, pa tudi inšpekcijske službe dodatno ozavestiti o neustreznosti zgoraj omenjene izdelave letnih delovnih načrtov, ki bi morali biti učiteljevo avtorsko delo.

Akcijski načrt predvideva tudi načrtovanje, organizacijo in izpeljavo posvetov, delovnih srečanj in seminarjev za seznanjanje z novostmi na področju prenove učnih načrtov, učnih gradiv, didaktike predmeta, strokovnih novosti, novosti na področju jezikovnih tehnologij in jezikovne politike (večjezičnost, medkulturnost …). Z denarjem, namenjenim tej aktivnosti, se bo podpiralo izključno posvete, delovna srečanja in seminarje, ki bodo obravnavali katero od problematik, izpostavljenih v NP JP in v tem akcijskem načrtu.

2. cilj: Razumljiv uradovalni jezik in nadgrajevanje jezikovne zmožnosti javnih uslužbencev

Za izpolnjevanje tega cilja predvideva akcijski načrt pripravo gradiv, ki bi dopolnila in izboljšala Priročnik o jeziku in obliki dopisa v skladu s celostno grafično podobo države, ki ga je izdalo Ministrstvo za pravosodje in javno upravo (Direktorat za organizacijo in kadre). Z izdelavo kazalnikov za razumljivo in sprejemljivo javno in uradno sporazumevanje za potrebe različnih ciljnih skupin predvidevamo lažje nadaljnje ukrepe ter lažjo izpeljavo ustreznih dodatnih jezikovnih izobraževanj za javne uslužbence (neobvezno). Za pripravnike predvidevamo uvedbo obveznega izobraževanje v času pripravništva in njegovo izpeljavo.

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva 2014–2018 (700.000)	Kazalniki	Predvideni učinki
1. cilj: Razvijanje in izpopolnjevanje jezikovne zmožnosti govorcev slovenščine kot prvega jezika in njihovo usposabljanje za učinkovito sporazumevanje **1.1 Osnovne aktivnosti**[9]	Evalvacija primernosti in usklajenosti učnih načrtov, učnih gradiv, pouka in zunanjih preverjanj slovenščine ter mednarodna primerjava učnih načrtov in učnih gradiv s slovenskimi	MK, MIZŠ		2014–2016 260.000	Evalvacijsko poročilo, primerjalna študija, analiza posameznih problematik ter iz tega izhajajoči predlogi, ki upoštevajo vsa izhodišča, zajeta v komentarju aktivnosti	- Obstoj gradiv, ki bodo osnova za nadaljnje ukrepe na področju izboljševanja pouka slovenščine - Številčno in primerjalno podprti podatki kot osnova za spremembe in dopolnitve pouka slovenščine na vseh ravneh - Obstoj smernic za prenovo jezikovnega pouka slovenščine na vseh ravneh - Učinkovitejše medpredmetno

[9] Uvodna opomba: posamezne aktivnosti v okviru posameznega podcilja (1.1, 1.2, 1.3) so določene prioritetno, kar pomeni, da se nižje stoječa aktivnost lahko financira šele, ko je zagotovljeno financiranje višje stoječe aktivnosti.

						povezovanje tujih jezikov s slovenščino in slovenščine kot prvega jezika z drugimi jeziki - Učinkovitejše znotrajpredmetno povezovanje med jezikovnim in književnim delom pouka slovenščine - Poenotenje jezikoslovnih izrazov pri slovenščini in drugih jezikih na pojmovni in izrazni ravni - Metodološka in časovna uskladitev obravnave izbranih jezikovnih vsebin pri pouku slovenščine in tujih jezikov (s spremembo učnih načrtov in učnih gradiv) - Izboljšanje učnih gradiv in prilagoditev vsebine izobraževanj

						učiteljev - Izboljšava zunanjega preverjanja znanja slovenskega jezika
	Sprememba učnih načrtov na podlagi raziskav, evalvacij in drugih analiz	MIZŠ		2016–2017 (0)	Prenovljeni učni načrti za vse stopnje douniverzitetnega izobraževanja	- Uvajanje prenovljenih učnih načrtov v učno prakso - Kakovostnejši pouk slovenščine
	Implementacija vsebin novih učnih	MIZŠ		2018	- Število	- Kakovostnejši pouk

	načrtov v učbenike in druga učna gradiva ter ustrezne spremembe zunanjih preverjanj znanja (skupaj z organizacijo posvetov z avtorji učbenikov in učnih gradiv o vključevanju novosti ter izobraževanjem učiteljev za delo z novimi učnimi gradivi)			40.000	neobvezujočih usmerjevalnih gradiv za pisce učbenikov. - Novi učbeniki za pouk slovenščine. - Število usmerjevalnih gradiv za člane maturitetnih komisij in predmetne komisije za nacionalno preverjanje znanja v OŠ.	slovenščine
	Nadgrajevanje in dopolnjevanje portalov z gradivi za pomoč učiteljem in učencem slovenskega jezika ali vzpostavljanje novih portalov	MK, MIZŠ		2014–2018 30.000	Dopolnjene ter nadgrajene verzije portalov ali novi portali	- Usposobljenost učiteljev za razvijanje sporazumevalne zmožnosti učencev s pomočjo jezikovnih tehnologij - Uspešnejše odkrivanje in odpravljanje primanjkljajev pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti učencev /dijakov

	Preizkušanje in evalviranje uporabe jezikovnih tehnologij pri pouku slovenščine	MK,MZIŠ		2014–2018 (10.000)	Evalvacijsko poročilo	- Vpeljava predlaganih rešitev v pedagoško prakso
1.2 Zagotavljanje kakovosti poučevanja slovenščine s sistemskimi ukrepi	Pravna študija in priprava sistemskih rešitev (sprememba zakonodaje, sprememba postopkov), ki bi omogočile ustrezno ločevanje med pripravljavci in recenzenti učnih načrtov in avtorji in recenzenti učnih gradiv, avtorji evalvacij pouka ter avtorji zunanjih preverjanj znanja	MK, MIZŠ		2014–2015 30.000	Pravna študija	- Vpliv na sestavo strokovnih komisij za pripravo učnih načrtov, evalvacijo pouka, zunanje preverjanje znanja …
	Sistemska zagotovitev pogojev, da se uspešni projekti na ZRSŠ postopoma implementirajo v sistem	MIZŠ		2014–2015 (0)	Sistemske rešitve	- Sistematično spremljanje učinkov izteklih se projektov na ZRSŠ in implementacija dobrih rešitev v sistem
	Motiviranje in usposabljanje ravnateljev za sprejemanje strokovno ustreznih odločitev v zvezi z načrtovanjem in izvajanjem jezikovnega izobraževanja ter v zvezi z zagotavljanjem čim višje ravni strokovnega jezika pri vseh predmetih na šoli ter priprava usmeritev za takšno usposabljanje[10]	MK, MIZŠ		2014–2018 45.000	- Strokovni posveti in delovna srečanja	- Kontinuirana skrb za slovenščino kot učni jezik in dvig ravni strokovnega jezika pri vseh predmetih na šoli
1.3 Informiranje in izobraževanje	Izdelava vsebinskih in izvedbenih rešitev za učinkovitejše obveščanje	MK, MIZŠ		2014 30.000	Obstoj elektronskega	- Boljša informiranost

[10] Poenotiti oziroma združiti s podobnim ciljem pri tujih jezikih.

učiteljev	učiteljev slovenščine				sistema za obveščanje in posredovanje gradiv	učiteljev in seznanjenost s strokovnimi gradivi – vpliv na kvaliteto poučevanja
	Načrtovanje, organizacija in izpeljava posvetov, delovnih srečanj in seminarjev za seznanjanje z novostmi na področju prenove učnih načrtov, učnih gradiv, didaktike predmeta, strokovnih novosti, novosti na področju jezikovnih tehnologij in jezikovne politike (večjezičnost, medkulturnost …)	MIZŠ, MK		2014–2018 50.000	Število, vsebina in oblike izobraževanja učiteljev	- Boljša usposobljenost učiteljev za uvajanje novosti, uveljavljanje sodobnih didaktičnih pristopov, medpredmetno povezovanje, uvajanje večjezičnosti in medkulturnosti v učno prakso, učinkovita raba jezikovnih tehnologij …

2. cilj: Razumljiv uradovalni jezik in nadgrajevanje jezikovne zmožnosti javnih uslužbencev	Izdelava kazalnikov za razumljivo in sprejemljivo javno in uradno sporazumevanje za potrebe različnih ciljnih skupin	MK		2014–2015 2.500	Izdelava kazalnikov	Lažje načrtovanje ukrepov za izboljšanje razumljivosti uradovalnega jezika
	Priprava priročnika o uradovalnem sporočanju	MK, MNZ		2014–2015 10.000	Nov priročnik	Razumljivejši uradovalni jezik
	Načrtovanje, organizacija in izpeljava dodatnega jezikovnega izobraževanja za javne uslužbence (neobvezno) ter pripravnike (obvezno) na podlagi izhodišč NPJP in izdelanih kazalnikov	MK, MNZ		2014–2018 57.500	Vsebina, oblike in število izobraževanj javnih uslužbencev	Boljša jezikovna usposobljenost javnih uslužbencev in večje število ustrezno usposobljenih javnih uslužbencev

1.2 Zunaj Republike Slovenije

Skrb za slovenski jezik kot prvi jezik zunaj RS vključuje tri ciljne skupine: zamejce, zdomce in izseljence. Vsaka skupina se z vidika slovenske jezikovne politike sooča s specifičnimi težavami, ki so vezane predvsem na okolje, v katerem živijo, in (ne)stalnost bivanja zunaj Republike Slovenije. Slovenska jezikovna politika mora tako zamejcem pomagati vzpostaviti, ohraniti in razvijati sistematičen pouk slovenskega jezika v okviru lokalnih šolskih sistemov ter ohranjati in razvijati jezikovno zmožnost v slovenščini (v vsej njeni zvrstnosti), zdomcem in izseljencem pa zagotoviti možnosti razvijanja, ohranjanja, in izpopolnjevanja jezikovne zmožnosti v slovenščini, povsod s spodbujanjem in omogočanjem različnih priložnosti za rabo in intenzivnih stikov (posameznikov in organizacij) s slovenskim jezikom in kulturo.

Določene aktivnosti, kot so npr. sistematično usposabljanje in izobraževanje pedagoških delavcev, ki skrbijo za pouk slovenskega jezika v dvo- in večjezičnih okoljih, organizacija daljših bivanj in tečajev slovenščine v RS za učence in dijake šol s slovenskim učnim jezikom in dvojezičnih šol v zamejstvu, poletne šole/tabori v RS za otroke govorce slovenščine kot prvega jezika (J1), ki se šolajo v večjezičnih okoljih, organizacija strokovnih in poučnih ekskurzij za učence in dijake ter vključevanje zamejskega šolstva v šolske in druge dejavnosti, že potekajo v okviru ustaljenega financiranja, vsekakor pa je treba z njimi nadaljevati in jih nadgrajevati. V akcijskem načrtu v okviru petih ključnih prioritet, tj. **1) vzpostavljanje sistematičnega izobraževanja** v slovenskem jeziku v slovenskem zamejstvu, na območjih, kjer se kljub mednarodnim pogodbam in javno izraženemu interesu lokalnih skupnosti to ne izvaja; **2) optimizacija učenja** slovenščine za zamejske,[11] zdomske[12] in izseljenske[13] otroke: ohranjanje ter nadgrajevanje in širjenje sistematičnega izobraževanja v slovenskem jeziku v okviru obstoječih šolskih sistemov; **3) optimizacija poučevanja** slovenščine: usposabljanje in izobraževanje učiteljev in pedagoških delavcev v dvo- in večjezičnih okoljih; **4) ohranjanje in širjenje področij in priložnosti za rabo slovenščine kot prvega jezika: dejavnosti za promocijo Slovenije in slovenščine**; **5) sprotno spremljanje** jezikovnopolitičnih situacij v zamejstvu, izseljenstvu in zdomstvu ter posledično prepoznavanje prednostnih nalog za nadaljnje jezikovnopolitično načrtovanje; opozarjamo na pomen celovite skrbi za področje slovenščine kot prvega jezika zunaj Republike Slovenije, posebej pa izpostavljamo dejavnosti, ki potrebujejo dodatno podporo. Nizanje prioritet ni naključno, pač pa gre od razreševanja potrebe po vzpostavitvi sistematičnega izobraževanja v slovenskem jeziku (1. prioriteta) prek problematike učencev in učiteljev obstoječega izobraževalnega sistema (2. in 3. prioriteta), do skrbi za vzpostavljanje širše infrastrukture in podpore izobraževanju (4. prioriteta) do raziskovalnega spremljanja izpostavljenih tematik (5. prioriteta).

---

[11] **Zamejstvo: Italija:** slovenski vrtci ter osnovne, nižje srednje in višje srednje šole ***na Tržaškem in Goriškem***, dvojezični šolski center **v *Špetru*** (državno šolstvo) in Glasbena matica, Center Emila Komela in Zavod za poklicno izobraževanje (zasebno šolstvo), sporadičen pouk slovenskega jezika ***v Kanalski dolini***, in sicer v dolinskih vrtcih in osnovnih šolah ter na zasebnih tečajih pri SKS Planika; **Avstrija:** ***avstrijska Koroška:*** dvojezični slovenski vrtci, ljudske šole, Dvojezična trgovska akademija, Višja šola za gospodarske poklice na avstrijskem Koroškem in nekatere srednje šole, ki ponujajo slovenski jezik le kot predmet (državno šolstvo) in zasebna glasbena šola s 25 oddelki; ***avstrijska Štajerska:*** dopolnilni pouk slovenskega jezika za slovensko govoreče otroke je v Gradcu in Feldbachu, sicer pa pouk slovenščine poteka zgolj kot tuji jezik in prostovoljni ali obvezni izbirni predmet; **Porabje:** dvojezično šolstvo (narodnostni dvojezični osnovni šoli DOŠ Jožefa Košiča Gornji Senik in DOŠ Števanovci) in šolstvo s slovenščino kot učnim jezikom (osnovna šola Monošter, Gimnazija Monošter in Srednja strokovna šola Monošter); **Hrvaška:** slovenski dopolnilni pouk.

[12] **Zdomstvo** (evropske šole – 14 šol v 7 državah članicah, dopolnilni pouk za več kot 1000 učencev v Avstriji, Belgiji, Bosni in Hercegovini, Češki republiki, Franciji, na Hrvaškem, v Liechtensteinu, Makedoniji, na Nizozemskem, v ZR Nemčiji, Švici, Veliki Britaniji in Srbiji).

[13] **Izseljenstvo** (sobotne šole: Amerika, Avstralija; dopolnilni pouk: Evropa).

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
1. Vzpostavljanje sistematičnega izobraževanja v slovenskem jeziku v slovenskem zamejstvu, in sicer na območjih, kjer za to obstajajo ustrezne zakonske podlage in interes lokalnega prebivalstva, zlasti v Kanalski dolini in na avstrijskem Štajerskem		MIZŠ, MK, MZZ, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu		200.000	2014		
	Oblikovanje okolju prilagojenih rešitev za sistemsko vključitev pouka slovenskega jezika v obstoječi šolski sistem (politična,					Postopna uvedba pouka slovenskega jezika na vseh stopnjah	Postopno sistematično razvijanje znanja slovenskega jezika oz. večja dostopnost te dobrine v Kanalski dolini

	strokovna in finančna podpora): – aktivno prizadevanje slovenske (jezikovne) politike za uresničitev mednarodnih pogodb in zakonskih določb – oblikovanje ustreznih strokovnih teles, ki bodo pripravila program in spremljala pouk slovenskega jezika v teh okoljih – sofinanciranje ustrezno usposobljenega pedagoškega kadra – priprava in financiranje izdaje primernih učnih gradiv in učbenikov					krajevnih šol na robovih slovenskega etničnega ozemlja	in na avstrijskem Štajerskem
2. Optimizacija učenja slovenščine za zamejske, zdomske in izseljenske otroke: ohranjanje ter nadgrajevanje in širjenje sistematičnega izobraževanja v slovenskem jeziku v okviru obstoječih šolskih sistemov		MIZŠ, MK, MZZ, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu		400.000	trajno		
	Zagotavljanje usposobljenega pedagoškega kadra, tj. ustrezno usposobljenih učiteljev iz Slovenije za pouk slovenskega jezika, predvsem v Porabju ter na evropskih šolah v Bruslju in Luksemburgu in drugod v zamejstvu, kjer je to potrebno					Zagotavljanje in sofinanciranje ustrezno usposobljenih učiteljev iz Slovenije	Kakovostnejši pouk slovenskega jezika: izboljšanje izobraževalnih procesov, njihovo usklajeno načrtovanje in razvoj

	Zagotavljanje večje dostopnosti sodobnih učnih gradiv in učbenikov slovenščine, npr. za pouk slovenščine na avstrijskem Koroškem					Uvrstitev sodobnih učnih gradiv in učbenikov slovenščine v avstrijski državni sklad šolskih knjig Schulbuchaktion	Kakovostnejši pouk slovenskega jezika
	Zagotavljanje posebej prilagojenih učnih gradiv in učbenikov slovenščine za okolja, kjer se po tem kažejo potrebe: – evidentiranje potreb po posebej prilagojenih učnih gradivih in učbenikih – oblikovanje skupin avtorjev z ustreznimi znanji, izkušnjami in razpoložljivim časom – priprava in izdaja tovrstnih učbenikov in učnih gradiv					Evidence potreb, oblikovanje delovnih skupin, priprava in izdaja tovrstnih učbenikov in učnih gradiv	Kakovostnejši pouk slovenskega jezika
	Izdelava i-gradiv za (samo)učenje slovenščine na daljavo, ki bodo tako za popestritev pouka kot tudi v podporo obstoječim učnim pripomočkom in gradivom					Nova i-gradiva	Večje možnosti za (samo)učenje slovenščine
	Vzpostavitev sistema za preverjanje in certificiranje znanja slovenščine kot J1 za otroke, ki so zaključili šolanje oz. se šolajo zunaj RS[14]					Vzpostavitev sistema, oblikovanje testnega instrumenta	Lažje vključevanje v nadaljnje izobraževanje na slovenskih visokošolskih ustanovah oz. lažja zaposlitev na

[14] Zaenkrat je ta sistem pripravljen le za odrasle in za šolajoče se v t. i. evropskih šolah.

							delovnih mestih, za katera se zahteva določena stopnja znanja slovenskega jezika
	Spodbujanje sodelovanja in izmenjav med šolami v Sloveniji in šolami s slovenskim učnim jezikom, dvojezičnimi šolami in šolami s poukom slovenskega jezika v zamejstvu na področju kulture, športa in izobraževanja, tudi z možnostjo daljšega bivanja v Sloveniji, npr. s spodbujanjem šolskih/razrednih/prijateljskih izmenjav z bivanjem pri družinah, letom šolanja v Sloveniji za zamejske dijake in študente, letom šolanja v zamejstvu za dijake iz Slovenije					Tovrstne izmenjave in dogodki	Višja stopnja sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku in intenzivnejše povezave s slovensko skupnostjo
	Spodbujanje sodelovanja državnih ustanov sosednjih držav, ki se ukvarjajo z razreševanjem jezikovnih problematik; npr. z vzpostavitvijo sodelovanja: – avstrijskega izpitnega centra BIFIE in slovenskega RIC-a pri pripravi zaključnih izpitov za učence in dijake slovenskih šol na avstrijskem Koroškem – italijanske in slovenske (davčne) uprave pri pripravljanju davčnih ipd. obrazcev za Slovence v Italiji					Sodelovanje državnih ustanov pri razreševanju konkretnih problematik	Manj administrativnih zapletov, poenostavljeno delovanje ter večja »pretočnost« in intenzivnejše povezave

	Formalno priznavanje ustrezne primerljive izobrazbe dijakom Glasbene matice v Italiji, ki sicer uči tudi po slovenskih programih, a morajo njeni učenci in dijaki za pridobitev potrdila o opravljenem izpitu iz znanja glasbe izpit opravljati v Sloveniji			(0)		Vpis v poseben razvid MzŠ, po katerem bo izobrazba s področja glasbe, pridobljena v okviru Glasbene matice, enakovredna ustrezni stopnji izobrazbe, pridobljeni na slovenskih glasbenih šolah	Manj administrativnih zapletov in težav z mobilnostjo, ohranjanje in privabljanje večjega števila učencev tako z ene kot tudi z druge strani meje
3. Optimizacija poučevanja slovenščine: usposabljanje in izobraževanje učiteljev in pedagoških delavcev v dvo- in večjezičnih okoljih		MIZŠ, MK, MZZ, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu		240.000	trajno		
	Spodbujanje meduniverzitetnega in medfakultetnega izobraževanja: – vzpostavitev modela učinkovitega usposabljanja učiteljev in pedagoških delavcev, npr. za bodoče vzgojiteljice, ki se šolajo na celovški pedagoški akademiji in so na izpopolnjevanju na ljubljanski Pedagoški akademiji					Vzpostavitev modela učinkovitega usposabljanja učiteljev in pedagoških delavcev	Implementacija pridobljenega znanja ter posledično večje znanje in učinkovitost pri poučevanju slovenščine

	Priznavanje pripravništva asistentom iz Slovenije, ki v zamejstvu v okviru rednega pouka poučujejo slovenski jezik: – ureditev pravnih podlag in enoten razvid (zamejskih) šol, ki potrebujejo tovrsten kader					Urejene pravne podlage ter pripravljen enoten razvid (zamejskih) šol, ki potrebujejo tovrsten kader	Večja motivacija slovenističnih diplomantov za poučevanje slovenščine v zamejstvu, pridobivanje tovrstnih delovnih izkušenj in ustrezno usposobljenih kadrov ter boljše poznavanje zamejskega prostora
	Ciljno usmerjeno izobraževanje zamejskega učnega osebja za specifične potrebe didaktike slovenščine v zamejskem prostoru					Izobraževalni dogodki	Kakovostnejši pouk in boljše znanje slovenskega jezika
4. Ohranjanje in širjenje področij in priložnosti za rabo slovenščine kot prvega jezika: dejavnosti za promocijo Slovenije in slovenščine		MIZŠ, MK, MZZ, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu		550.000	trajno		
	Povečanje štipendijskih skladov, ki zainteresiranim omogočajo bivanje in izobraževanje v Sloveniji, ter transparentnost štipendiranja					Večji obseg sredstev za štipendijske sklade in posledično večje št. udeležencev izobraževalnih procesov v	Večja transparentnost porabljenih sredstev ter širjenje znanja slovenskega jezika ter vedenja o njem z izkušnjo življenja in delovanja v avtentičnem okolju

						Sloveniji, namenjenih predvsem otrokom, mladim in zainteresiranim iz slovenskega zamejstva in izseljenstva, ter večja transparentnost porabe tovrstnih sredstev	
	Spodbujanje rabe slovenščine zunaj RS v informativnih in predstavitvenih gradivih klasičnega in spletnega formata: spremljanje dogajanja na tem področju, javno opozarjanje na možnosti in potrebo po oglaševanju tudi v slovenskem jeziku					Informativna in predstavitvena gradiva klasičnega in spletnega formata v slovenskem jeziku	Večja dostopnost informacij v slovenskem jeziku, večji ugled slovenskega jezika
	Podpora slovenskim zamejskim in izseljenskim medijem					Finančna sredstva za podporo medijem	Ohranjanje in razvoj slovenskih izseljenskih in zamejskih medijev ter vseh oblik medijske prisotnosti slovenščine

	Zagotavljanje dostopnosti slovenskih medijev oz. telekomunikacijske pokritosti slovenskega govornega prostora					Finančna sredstva za zagotavljanje dostopnosti medijev	Dostopnost slovenskih medijev oz. telekomunikacijska pokritost slovenskega govornega prostora
	Vzpodbujanje kulturnih in izobraževalnih povezav z RS					Vzpostavljene povezave, skupni dogodki	Ohranjanje in razvijanje jezikovnega znanja ter stikov s sicerščnjo slovensko jezikovno skupnostjo
	Spodbujanje rabe slovenskih narečij (kot samostojne vrednote in kot osnove za razvijanje znanja slovenskega knjižnega jezika) prek pobud, kot so npr. *Jezik v družini* na avstrijskem Koroškem, ustvarjanje in objavljanje v neknjižnih različicah					Uresničitev tovrstnih pobud	Ohranjanje slovenskega jezika na robovih slovenskega etničnega ozemlja
	Spodbujanje slovenskih medijev k spremljanju življenja Slovencev v zamejstvu in po svetu					Oddaje, programi, rubrike, ki spremljajo življenje Slovencev v zamejstvu in po svetu	Ohranjanje in razvijanje stikov ter vedenja o slovenski jezikovni skupnosti v zamejstvu in po svetu
5. Sprotno spremljanje jezikovnopolitičnih situacij v zamejstvu, izseljenstvu in zdomstvu		MIZŠ, MK, MZZ, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu		200.000	trajno	Pregled aktualnih raziskav in njihovih rezultatov, po	Evalvacija dejanskega stanja in določitev smernic za nadaljnje jezikovnopolitično načrtovanje

	Raziskava o javni rabi slovenščine v zamejstvu, zlasti o vsakdanjem sporazumevanju po posameznih področjih	in po svetu				potrebi pa tudi naročilo konkretne raziskave	
	Raziskava o delovanju in učinkovitosti delujočih izobraževalnih sistemov, ki ponujajo pouk slovenskega jezika						
	Raziskava o jezikovnem znanju, jezikovnih rabah in stališčih do slovenskega jezika v slovenskem zamejstvu, izseljenstvu in zdomstvu						

2 Slovenščina kot drugi in tuji jezik

V poglavju Slovenščina kot drugi in tuji jezik so izpostavljene različne jezikovne potrebe govorcev slovenščine kot drugega in tujega jezika, ki živijo v Sloveniji ali zunaj njenih meja.

V prvem sklopu Razvijanje sporazumevalne zmožnosti v slovenščini so predlagane raziskave, ki bodo omogočile večji vpogled v stopnjo in razvoj sporazumevalne zmožnosti pri govorcih slovenščine kot drugega in tujega jezika, njihovih dejanskih jezikovnih potrebah in učinkovitosti obstoječih oblik izobraževanja, hkrati pa bodo v pomoč pri oblikovanju ukrepov v naslednjem obdobju.

V drugem sklopu so podani predlogi aktivnosti, ki bi pripomogle k bolj sistemsko umeščenemu poučevanju slovenščine kot drugega jezika ob vključitvi otrok, učencev in dijakov v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem. Predlagamo, da se s strani MIZŠ natančneje določi obseg in oblika učenja, ki bo vsem učencem, katerih prvi jezik ni slovenščina, omogočala približno enako kakovostno in učinkovito učenje slovenščine do stopnje, ko se bodo lahko aktivno vključili v pouk, hkrati pa se sistemsko uredi tudi dodatno izpopolnjevanje učiteljev, ki že izvajajo ali bodo izvajali tak pouk slovenščine oz. se na univerzitetni stopnji vsem bodočim učiteljem zagotovi izvajanje programov, v katerih bodo pridobili znanja s področja poučevanja slovenščine kot drugega jezika. Dejavnosti se deloma povezujejo tudi s podpoglavjem Spodbujanje znanja slovenščine tujih govorcev na dvojezičnih področjih. Tudi pri tej ciljni publiki gre namreč za šolajoče se otroke in mladostnike, katerih prvi jezik ni slovenščina, se pa šolajo v slovenskih ali dvojezičnih šolah in potrebujejo pri učenju slovenščine posebno pomoč. Sklop se deloma povezuje tudi s poglavji Jeziki manjšin priseljencev v Republiki Sloveniji.

Posebno področje predstavlja tudi priprava novih merskih inštrumentov za formalno certificiranje znanja slovenščine za učence, katerih prvi jezik ni slovenščina (npr. tiste učence govorce slovenščine kot drugega jezika, ki se šolajo v mednarodnih šolah v Sloveniji ali v tujini), priprava posebnih testov za NPZ in maturo za nematerne govorce kot alternativne možnosti.

Del ukrepov je namenjen zagotavljanju možnosti brezplačnega učenja slovenščine za tuje študente. Ta je bila doslej zagotovljena le za gostujoče študente v okviru programa Erasmus, medtem ko za redno vpisane do februarja 2014 te možnosti ni bilo. Trenutno se na Filozofski fakulteti izvaja prvi tak poskusni lektorat (program za izvedbo lektorata je že dolgo akreditiran), katerega financiranje pa ni posebej sistemsko umeščeno in se zato izvaja samo v obliki honorarne zaposlitve (stroške naj bi za svoje študente poravnala vsaka članica UL sama). Možnost za brezplačno učenje slovenščine bi po mnenju pripravljavcev akcijskega načrta morali imeti tudi visokošolski učitelji, ki se za daljše obdobje zaposlujejo na slovenskih fakultetah. V dokumentu je opozorjeno tudi na dejstvo, da veljajo pri vpisu na različne fakultete glede znanja slovenščine za tuje študente različna merila, ki jih postavljajo v neenakovreden položaj, saj za nekatere to predstavlja pogoj za vpis v prvi ali nadaljnje letnike, za druge pa ne, hkrati pa imajo zaradi neznanja slovenščine pri opravljanju študijskih obveznosti težave. Učenja slovenščine na univerzitetni stopnji se dotika tudi podpoglavje Slovenščina na tujih univerzah. Potrebna

bi bila trajna umestitev te dejavnosti v financiranje kot dela visokošolske dejavnosti. V skladu s finančnimi možnostmi bi bilo smiselno postopno uvesti lektorate v države, v katerih ima Slovenija posebne interese. Vse se povezuje tudi s točko 2.1.8 Jezikovna ureditev visokega šolstva in znanosti.

V sklopu Jezikovno vključevanje odraslih priseljencev so navedene dejavnosti, ki že tečejo in je zanje financiranje trenutno tudi zagotovljeno in bi jih bilo zaradi uspešnosti treba nadaljevati, hkrati pa predlagamo še nekaj izboljšav oz. novih ukrepov. Odrasli priseljenci tretjih držav se lahko brezplačnih tečajev udeležujejo v skladu z Uredbo o integraciji tujcev (http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED4351), ki glede na status, ki ga ima priseljenec, zagotavlja brezplačne tečaje slovenščine in seznanjanja s slovensko zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo v 60- oz. 180-urnem obsegu. Če je njihova udeležba na tečajih vsaj 80%, so upravičeni tudi do brezplačnega opravljanja izpita iz slovenščine na osnovni ravni. Program je uspešen in se v veliki meri financira iz evropskih sredstev. Pri nadaljnjem načrtovanju bi veljalo upoštevati naslednje: cilj tečajev je, da se udeleženci usposobijo za sporazumevanje v slovenščini za bivanje v Sloveniji, izkušnje pa kažejo (prim. Letno poročilo Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik za leto 2012), da 180-urni tečaj za govorce, katerih prvi jezik je od slovenščine zelo oddaljen, ni dovolj ne za uspešno začetno integracijo, ne za uspešno opravljanje izpita na osnovni ravni. Posebno skupino predstavljajo tudi govorci, ki v učenju slovenščine niso začetniki, so pa po zakonu prav tako upravičeni do tečaja. Ker je takih tečajnikov malo, zanje zaradi obstoječih meril o številu udeležencev v skupini ni mogoče oblikovati posebne skupine, zato so se primorani vključiti v skupine, kjer je nivo znanja slovenščine bistveno nižji in v svojem znanju ne napredujejo, kot bi lahko. Prav tako se zdi smiselno preveriti tudi kakovost izvajanja tečajev posameznih izvajalcev (merilo pri izbiri izvajalcev je izključno najugodnejša cena in ne reference oz. usposobljenost izvajalca), saj gre za enkratno možnost, ki je za jezikovno integracijo priseljencev ključna.

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvi-dena sredstva (2014–2018)	Pred-videni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
1. Razvijanje sporazumevalne zmožnosti v slovenščini	Raziskave s področja sporazumevalne zmožnosti govorcev slovenščine kot drugega in tujega jezika: - analiza sporazumevalnih potreb govorcev slovenščine kot TJ in J2 pri odraslih govorcih, - primerjava sporazumevalne učinkovitosti med govorci J1 in J2/TJ (otroci in odrasli govorci), - spremljanje razvoja učinkovitosti pouka slovenščine	MK		20.000	2015	Število raziskav, strokovnih in znanstvenih člankov s področja učenja slovenščine kot drugega in tujega jezika	Večji vpogled v stopnjo in razvoj sporazumevalne zmožnosti, sporazumevalne učinkovitosti in v jezikovne potrebe govorcev slovenščine kot J2 in TJ, kar bo posledično vplivalo na druge kazalnike/ukrepe

	kot drugega in tujega jezika						
	- Evalvacija in samoevalvacija tečajev, ki potekajo po Uredbi o načinih in obsegu zagotavljanja programov pomoči pri vključevanju tujcev, ki niso državljani EU/ki jih financira RS	MIZŠ, MNZ	.		2015	Evalvacija in samoevalvacija	Optimizacija programa in tečajev, večja učinkovitost tečajev oz. povečana sporazumevalna zmožnost udeležencev
	Spremljava in evalvacija pouka slovenščine za učence priseljence	MIZŠ, MK			2016	Raziskava, strokovni in znanstveni članki s področja	Vpogled v učinkovitost poučevanja/učenja oz. sporazumevalno zmožnost učencev glede na njihove sporazumevalne potrebe, kar bo posledično vplivalo na nadaljnje načrtovanje poučevanja slovenščine
2. Sistemska umestitev poučevanja/učen-	Definiranje obsega in oblike učenja, normativov in	MIZŠ		200.000 (0)	2014	Jasna opredelitev obsega, oblik	Poenotenje poučevanja – zagotavljanje enakih možnosti za učenje

ja slovenščine kot drugega jezika oz. jezika okolja v vrtcu, osnovni in srednji šoli	standardov pri učenju slovenščine kot drugega jezika v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu					učenja slovenščine ter pričakovanih standardov znanja, usklajene zakonske in normativne podlage	slovenščine, zagotovljen dostop do učinkovitega učenja slovenščine in s tem do uspešnejšega vključevanja v vzgojno-izobraževalni sistem in družbo
	Implementacija učnih načrtov za začetno učenje slovenščine kot drugega jezika	MIZŠ			2014–2018	Potrjeni učni načrti z vključitvijo relevantnih vsebin	Dostop do učenja slovenščine, posledično boljša sporazumevalna zmožnost učencev
	Izvedba kakovostnega in optimiziranega poučevanja slovenščine kot drugega jezika (npr. začetni tečaj, nadaljevalni tečaj, podporni pouk ipd.) ob vključitvi otrok, učencev in dijakov, ki jim slovenščina ni prvi	MIZŠ			2014–2018	Število tečajev/ur, število vključenih otrok/učencev, uspešnost učenja – doseganje pričakovanega obsega sporazumevalne	Zagotovljena možnost za učenje slovenščine in s tem možnosti za uspešno vključevanje učencev priseljencev v vzgojno-izobraževalni sistem

	jezik, v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem in med nadaljnjim šolanjem					zmožnosti učencev	
	Opredelitev kompetenc učiteljev, ki izvajajo dodatne ure slovenščine oz. učencem, katerih prvi jezik ni slovenščina, nudijo jezikovno pomoč, ter zagotavljanje njihove usposobljenosti	MIZŠ			2015–2018	Opredeljen profil učitelja, Izpopolnjevanje učiteljev	Kompetentni učitelji, povečana ozaveščenost pri učiteljih in strokovni javnosti o pomembnosti usposobljenosti učitelja za delo z učenci, ki jim slovenščina ni prvi jezik, usposobljenost učiteljev
	Ozaveščanje šolskih delavcev in strokovne javnosti: razumevanje procesa učenja slovenščine kot drugega jezika in vloge, ki jo ima jezik pri šolanju, razumevanje sociokulturne situacije učencev, ki jim	MIZŠ			2015–2018	Izvedba usposabljanj, posvet za strokovno javnost, strokovni članki	Povečana ozaveščenost šolskih delavcev, strokovne javnosti o jezikovnih potrebah otrok, učencev in dijakov priseljencev

	slovenščina ni prvi jezik						
	Sistematično izobraževanje bodočih učiteljev slovenščine v okviru univerzitetnega študija s področja poučevanja/učenja slovenščine kot drugega jezika, realizacija formalno že potrjenih programov	MIZŠ, MK			2014–2018	Število predmetov s področja poučevanja slovenščine kot drugega jezika, število usposobljenih učiteljev	Usposobljenost učiteljev za pouk slovenščine učencev in odraslih priseljencev
	Usposabljanje vseh učiteljev in vzgojiteljev za učinkovito delo z otroki/učenci priseljenci	MIZŠ, MK			2014–2018	Število izobraževalnih seminarjev, število usposobljenih učiteljev	Usposobljenost učiteljev za pouk slovenščine učencev in odraslih priseljencev Boljše razumevanje jezikovne in socialne situacije, v kateri se znajdejo učenci priseljenci – učinkovitejša (in prijazna) pomoč
	Priprava učnih gradiv za učenje slovenščine kot drugega in tujega	MIZŠ, MK			2014–2018	Število gradiv	Dostopnost učnih gradiv, povečanje stopnje sporazumevalne zmožnosti

	jezika: - priprava i-gradiv za začetno in nadaljevalno učenje slovenščine (za otroke, mladostnike in odrasle), - priprava učbenikov za poučevanje slovenščine kot drugega in tujega jezika za otroke in mladostnike (A2-B1), - priprava zbirke knjižic za lahko branje, - priprava slovnice za govorce slovenščine kot drugega in tujega jezika						učencev priseljencev, večja možnost za aktivno vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem in socialno okolje
Preverjanje in certificiranje znanja slovenščine kot drugega in tujega jezika	Priprava merskih inštrumentov za formalno certificiranje znanja slovenščine v skladu s SEJO za	MIZŠ			2015	Izdelani testi	Zagotavljanje možnosti preverjanja in certificiranja znanja slovenščine kot drugega in tujega jezika

	učence govorce slovenščine kot drugega jezika						
	Priprava posebnega testa za NPZ, maturo iz slovenščine kot J2 za nematerne govorce kot alternativne možnosti	MIZŠ			2014–2018	Izdelani testi	Zagotavljanje enakih možnosti
	Natančna opredelitev jezikovnih zahtev za posamezne poklice za tuje govorce (vključno z državljani EU) po obstoječem sistemu	Ministrstvo za delo, Ministrstvo za javno upravo			2014–2018	Natančnejše opredelitve	Zagotavljanje možnosti za učinkovito sporazumevanje
Zagotavljanje učenja slovenščine tujim študentom/profe-sorjem v Sloveniji	Zagotavljanje tečaja slovenščine študentom, ki prihajajo v Slovenijo v okviru evropskih programov (npr. Erasmus^{+}) in drugih izmenjavnih študentov, ki niso iz	MIZŠ, CMEPIUS		100.000	2014–2018	Število tečajev, število udeležencev	Dostop do učenja slovenščine, večja sporazumevalna zmožnost v slovenščini

	EU						
	Vzpostavitev učinkovitega učenja slovenščine za študente iz zamejskih visokošolskih ustanov, ki prihajajo na študijsko izmenjavo v Slovenijo tudi z namenom jezikovnega izpopolnjevanja v slovenščini	MIZŠ			2014–2018	Število tečajev, število udeležencev	Večja sporazumevalna zmožnost v slovenščini – opolnomočenje bodočih vzgojiteljskih in učiteljskih kadrov za delo v slovenskih in dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih ustanovah v zamejstvu
	Zagotavljanje tečaja/lektorata slovenščine tujim študentom, ki so vpisani v redne študijske programe	MIZŠ			2014–2018	Število lektoratov, število udeležencev	Dostop do učenja slovenščine, uspešna jezikovna integracija v slovenski visokošolski prostor, večja sporazumevalna zmožnost v slovenščini za akademske namene
	Ureditev certificiranja znanja slovenščine – vključitev določil o	MIZŠ		(0)	Trajno	Urejene zakonske	Omogočanje enakih pogojev vsem študentom

	potrebni stopnji znanja slovenščine tujih študentov v Zakon o visokem šolstvu in statute Univerz					podlage	
	Zagotavljanje tečaja slovenščine tujim (redno) zaposlenim visokošolskim učiteljem in sodelavcem	MIZŠ			2014–2018	Število tečajev, število udeležencev	Dostop do učenja slovenščine, večja sporazumevalna zmožnost v slovenščini za akademske namene
Jezikovno vključevanje odraslih priseljencev	Nadaljnje zagotavljanje izvedbe tečajev po Uredbi oz. nova opredelitev obsega tečaja glede na sporazumevalno zmožnost udeležencev tečajev in glede na dejanske jezikovne potrebe udeležencev (zagotavljanje ustrezno zahtevnih stopenj učenja) ter	MNZ		40.000(0)	2014–2018	Število tečajev, število udeležencev, uspešnost učenja	Sporazumevalna zmožnost udeležencev tečajev na ustreznejši ravni, povečanje možnosti za aktivno vključevanje v družbo in na trg dela

	zahteve države						
	Vključevanje drugih kategorij priseljencev v tečaje slovenščine – tudi državljanov EU in državljanov Slovenije, ki so bili rojeni v tujini oz. so tam opravili šolanje in je njihova sporazumevalna zmožnost v slovenščini omejena	MNZ			2014–2018	Število tečajev, število udeležencev, uspešnost učenja, uspešnost pri opravljanju izpitov iz znanja slovenščine na osnovni ravni, ki je pogoj za pridobitev državljanstva	Sporazumevalna zmožnost udeležencev tečajev na ustreznejši ravni, povečanje možnosti za aktivno vključevanje v družbo in na trg dela
	Usposabljanje učiteljev slovenščine, ki poučujejo odrasle na tečajih po Uredbi o načinih in obsegu zagotavljanja programov pomoči pri	MIZŠ			2014–2018	Število usposobljenih učiteljev	Usposobljenost učiteljev, učinkovitost tečajev

	vključevanju tujcev, ki niso državljani EU[15]						
	Usposabljanje učiteljev za opismenjevanje nepismenih tujih govorcev v slovenščini	MIZŠ			2015, 2016	Število usposobljenih učiteljev	Usposobljenost učiteljev, učinkovitost tečajev
	Implementacija programa za opismenjevanje nepismenih tujih govorcev – razvoj tečajev za opismenjevanje nepismenih tujih govorcev[16]	MIZŠ			2015, 2016	Potrditev programa, nova (individualna) oblika tečaja, primerna za nepismene govorce	Povečanje stopnje pismenosti udeležencev, povečanje stopnje sporazumevalne zmožnosti nepismenih oseb, povečanje možnosti za aktivno vključevanje v družbo in na trg dela
	Priprava učnega gradiva za izvedbo tečajev za opismenjevanje nepismenih govorcev	MIZŠ			2015, 2016	Učno gradivo	Dostopnost ustreznega učnega gradiva

[15] Program teče, sredstva so predvidoma zagotovljena.
[16] Program za opismenjevanje nepismenih tujih odraslih govorcev je pripravljen in čaka na potrditev, razviti pa je treba obliko tečaja in zagotoviti sredstva za njegovo izvedbo.

	Priprava smernic za delo javnih uslužbencev s tujimi govorci slovenščine in usposabljanje javnih uslužbencev	MIZŠ			2014, 2015	Pripravljene smernice, število usposabljanj, število usposobljenih javnih uslužbencev	Povečanje usposobljenosti javnih uslužbencev za delo s tujimi govorci slovenščine in posledično večja uspešnost tujih govorcev pri tovrstnem sporazumevanju
Spodbujanje znanja slovenščine tujih govorcev na dvojezičnih področjih: sistemska ureditev štipendiranja za udeležbo na tečajih slovenščine v RS za osebe, ki niso slovenskega rodu	Izvedba tečajev in usposabljanj s področja slovenščine kot drugega in tujega jezika za učitelje, ki niso slovenskega rodu in poučujejo v šolah v okoljih, kjer je prisotna slovenščina (zamejstvo)	MIZŠ, MK, MZZ, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu		40.000	2014–2018	Število tečajev, število učiteljev	Širitev sporazumevalne zmožnosti v slovenščini med govorci večinskih jezikov v zamejstvu in izseljenstvu
	Izvedba tečajev za učence in dijake, ki niso slovenskega rodu in se šolajo v	MIZŠ, MK, Urad Vlade RS za Slovence v			2014–2018	Število tečajev, število učencev	Širitev sporazumevalne zmožnosti v slovenščini med učenci in dijaki slovenskih in dvojezičnih osnovnih oz.

	slovenskih ali dvojezičnih osnovnih in srednjih šolah v tujini	zamejstvu in po svetu					srednjih šol
	Izvedba strokovnih usposabljanj, specializiranih tečajev oz. seminarjev in študija slovenščine za študente/učitelje slovenščine iz tujine in drugih posameznikov, ki s svojim delovanjem pomembno prispevajo k promociji Slovenije in slovenščine v svetu	MIZŠ, MK, MZZ, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu			2014–2018	Število študentov/uči-teljev, število seminarjev, usposabljanj	Usposobljenost učiteljev za poučevanje slovenščine v dvojezičnih okoljih in strokovnjakov za širjenje vedenja o slovenščini in Sloveniji
Slovenščina na tujih univerzah	Sistemsko dolgoročnejše urejeno financiranje lektoratov, ki bo omogočalo ustrezno načrtovanje in razvoj programa na nacionalni ravni	MIZŠ, MZZ		100.000	2014–2018	Število in kakovost lektoratov, število študentov	Učinkovitejše in bolj strateško načrtovanje mreže lektoratov, kakovosten študij, načrtovane dejavnosti s tujimi univerzami, bolj poglobljene povezave na univerzitetnem in raziskovalnem področju, prispevek k

							internacionalizaciji univerz
	Ureditev delovnopravnega položaja lektorjev in njihovega vračanja v Slovenijo; usklajenost finančnih zadev slovenskih lektorjev v tujini	MIZŠ, Ministrstvo za delo, MZZ			2014	Zaposlitve v skladu z delovnopravno zakonodajo	Urejen delovnopravni položaj lektorjev
	Širitev lektoratov v države, v katerih ima Slovenija strateške, gospodarske in kulturne interese (Indija, Južna Koreja, Turčija, Bosna in Hercegovina) oz. imajo podporno vlogo pri ohranjanju slovenstva	MIZŠ			2014–2018	Število novih lektoratov	Večja pokritost držav, v katerih je mogoče študirati slovenščino, podpora slovenski skupnosti in kulturno-gospodarskim interesom Slovenije

3 Jeziki manjšin in priseljencev v Republiki Sloveniji

V sodobnem kontekstu se vedno bolj poudarja pomen znanja jezikov oziroma večjezičnosti, ki je ob hkratnem ohranjanju in razvoju maternega jezika[17] vsakega posameznika promovirana ne samo kot vrednota, temveč celo kot nuja. Znanje jezikov postaja pomemben dejavnik konkurenčnosti.

Izhodišče jezikovne politike na tem področju v naslednjem obdobju je, da imajo govorci, katerih prvi jezik ni slovenščina, v skladu s človekovimi pravicami in načeli Evropske unije pravico in možnosti ohranjati in razvijati lastni jezik in kulturo. Hkrati slovenska jezikovna politika izhaja iz predpostavke, da je dobro razvita jezikovna zmožnost v prvem jeziku, ki pri ostalih manjšinah in priseljencih ni slovenščina, eden od pomembnih pogojev za razvoj jezikovne zmožnosti v slovenščini. Za uresničevanje zastavljenih ciljev jezikovne politike, akcijski načrt za jezikovno izobraževanje predvideva sprejetje različnih ukrepov na štirih področjih: 1) pregled stanja, 2) krepitev jezikovnih kompetenc govorcev, 3) zagotavljanje ustrezno usposobljenih kadrov v javnem sektorju in 4) promocija večjezičnosti.

V Sloveniji se jezikovne pravice posameznih narodnih in etničnih skupnosti zagotavljajo na različne načine. Uresničujejo se na podlagi ustavnih in zakonodajnih določil.

Jezika madžarske in italijanske narodne skupnosti imata poleg slovenščine na območjih občin (t. i. narodno mešanem območju), v katerih živita, status uradnih jezikov. Na narodno mešanem območju imajo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti pravico do enakopravne, javne in zasebne rabe svojega jezika, kar pomeni, da imajo vse osebe javnega prava dolžnost, da na teh območjih poslujejo in se sporazumevajo tudi v jeziku avtohtonih narodnih skupnosti. Pripadniki obeh narodnih skupnosti si prizadevajo uveljaviti rabo svojega jezika v vseh formalnih in neformalnih položajih ter vzpostaviti uravnoteženo razmerje med jezikom manjšine in jezikom večine v družbenem okolju. S tem v zvezi lahko govorimo o funkcionalni dvojezičnosti, ki jo opredelimo kot družbeno zasnovano enakopravnost dveh jezikov v stiku. To pomeni, da se jezik manjšinske skupnosti uporablja za komuniciranje znotraj skupnosti, rabo zunaj skupnosti pa mu zagotavljata dvojezičnost govorcev večinske skupnosti in razvita dvojezičnost na ravni družbenopolitičnih oziroma upravnih institucij, organizacij, kulturnih ustanov, sredstev javnega obveščanja, itd. Kljub formalno-pravno zagotovljeni funkcionalni dvojezičnosti na narodno mešanem območju pripadniki italijanske in madžarske manjšine že več let opozarjajo na razkorak med pravnimi (ustavnimi) standardi pravic obeh narodnih skupnostih ter njihovim uresničevanjem v praksi. Ob vedno večji mobilnosti prebivalstva pa bi veljalo razmisliti tudi o promociji učenja obeh jezikov narodnih skupnosti zunaj narodno mešanih območij.

[17] Materni jezik razumemo kot jezik, ki se ga posameznik nauči v zgodnjem otroštvu, doma (običajno od svojih staršev), pri čemer imajo lahko otroci iz etnično mešanih zakonov več kot en materni jezik.

K doslednejšemu uresničevanju dvojezičnosti lahko prispeva tudi jezikovna politika, ki s pomočjo ukrepov nudi podporo pri zagotavljanju različnih možnosti pridobivanja jezikovnega znanja, prispeva k oblikovanju in razvijanju pozitivnih stališč in odnosa pripadnikov lokalne skupnosti do manjšinskega jezika ter vzpostavlja potrebne mehanizme nadzora nad uresničevanjem dvojezičnega poslovanja. Seveda pa so tudi pripadniki narodnih skupnosti odgovorni za ohranjanje in rabo manjšinskega jezika v vsakdanjem življenju.

Na podlagi Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (2007) država spodbuja ohranjanje in razvoj romskega jezika ter kulturno, informativno in založniško dejavnost romske skupnosti. Pomemben pogoj za ohranjanje in razvoj romskega jezika je uvrstitev učenja jezika v šolski sistem, za kar pa je potrebna njegova standardizacija; to med svoje prioritete uvršča tudi Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji (2004, 2011). Obstoj vsaj dveh večjih različic romskega jezika in nesoglasja o potrebi in načinu izvedbe standardizacije romskega jezika med romsko skupnostjo, stroko in politiki onemogoča izvedbo standardizacije in s tem poučevanje romskega jezika v šolskem sistemu. V zadnjih letih je bilo izdelanih kar nekaj slovarjev in slovnic romskega jezika, kar pa samo po sebi ne prispeva k ohranjanju jezika.

V procesu integracije (vključevanja) priseljencev v družbo ima jezik ključno vlogo, in sicer z vidika posameznika in tudi z vidika celotne družbe. Za uspešno vključevanje v družbo je pomembno učenje uradnega jezika, torej slovenščine, ter ohranjanje in učenje maternih jezikov priseljencev. Slovenska jezikovna politika načelno podpira ohranjanje priseljenskih jezikov in na posameznih področjih (šolstvo, kultura) tudi s pravnimi podlagami zagotavlja formalne možnosti za učenje in rabo jezikov priseljencev in njihovih potomcev, kljub temu pa je pravna zaščita priseljenskih jezikov šibkejša v primerjavi s pravno zaščito jezikovnih pravic obeh tradicionalnih manjšin. Študije o vključevanju priseljencev v različne družbene sfere, kot so npr. zdravstveni, šolski in socialni sistem ali trg delovne sile, kažejo oteženo komunikacijo med priseljenci in javnimi uslužbenci. S tem v zvezi bi veljalo javno administracijo narediti bolj dovzetno za potrebe različnih družbenih skupin in javne uslužbence bolj dojemljive za potrebe svojih uporabnikov oziroma strank tudi z vidika komunikacije v različnih jezikih.[18] V pomoč bi bila zagotovo tudi sprememba oziroma dopolnitev zakonodaje z določili, ki bi podrobneje urejala področje tolmačenja in usposabljanja tolmačev za delo na specifičnih področjih javnega sektorja (npr. zdravstvo).

Akcijski načrt jezikovnega izobraževanja vključuje ukrepe, s pomočjo katerih naj bi manjšinski jeziki postali vidnejši, s pomočjo katerih bi se povečal nabor različnih možnosti za učenje jezikov in s pomočjo katerih bi se povečala jezikovna kompetenca govorcev.

[18] Kejžar, B., in Medved, F., 2010. »Smo res dobrodošli?« Stiki in komunikacija med imigranti in pristojnimi državnimi institucijami. V: Državljani tretjih držav ali tretjerazredni državljani? uredili Mojca Medvešek in Romana Bešter. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 92–42.
Bofulin, M., in Bešter R., 2010. Enako zdravstvo za vse? Imigranti v slovenskem zdravstvenem sistemu V: Državljani tretjih držav ali tretjerazredni državljani? uredili Mojca Medvešek in Romana Bešter. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, 270–311.

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva	Pred-videni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
Pregled stanja	Izvedba študije o potrebah in možnostih vključevanja učenja madžarskega in italijanskega jezika v izobraževalnem sistemu zunaj narodno mešanega območja[19]	MIZŠ		2014–2018: 15.000 EUR		- Strokovna študija	Potencialna širitev možnosti (fakultativnega) učenja italijanskega in madžarskega jezika izven narodno mešanega območja, v skladu z ugotovitvami študije
Pregled stanja	Izvedba študije o potrebah po prevajalcih in tolmačih za potrebe skupnosti	MIZŠ		2014–2018: 15.000 EUR		- Strokovna študija	Strokovna študija bi odgovorila predvsem na dve vprašanji: Kateri so deficitarni jeziki na področju prevajanja in tolmačenja za potrebe skupnosti? Kakšne so potrebe prevajalcih in tolmačih za potencialno deficitarne jezike? Na katerih področjih

[19] Po dostopnih statističnih podatkih (popis 2002) približno 16-19% pripadnikov madžarske oz. italijanske narodne skupnosti živi zunaj narodno mešanega območja. Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Ur. l. RS, št. 35/01) v 9. členu (pouk jezika narodnosti zunaj narodnostno mešanega območja) navaja »Dijakom in vajencem, ki končajo osnovno šolo v jeziku narodnosti oziroma dvojezično osnovno šolo in se vključijo v poklicne šole, srednje tehniške oziroma srednje strokovne šole ali gimnazije zunaj narodnostno mešanega območja, morajo te šole same ali skupaj z drugimi omogočiti pouk jezika narodnosti kot fakultativnega predmeta. Pouk jezika narodnosti se organizira, če se zanj odloči najmanj 5 dijakov oziroma vajencev, in je za dijake in vajence brezplačen. Skupina dijakov oziroma vajencev se lahko oblikuje tudi izmed dijakov oziroma vajencev, ki se izobražujejo po različnih izobraževalnih programih v različnih šolah v istem kraju.« Glede na precejšen delež pripadnikov obeh manjšin, ki živijo zunaj narodnostno mešanega območja in na zakonsko možnost, ki jo imajo glede učenja madžarščine in italijanščine zunaj narodno mešanega območja, bi veljalo preveriti ali med pripadniki manjšine obstaja potreba po učenju jezika narodne skupnosti.

							se kažejo te potrebe (npr. zdravstvo, šolstvo, javna uprava, itd.)
Pregled stanja	Oblikovanje strokovne skupine za izdelavo stališča do standardizacije romskega jezika	MIZŠ, MK		2014–2018: 12.000 EUR	-	- Strokovna študija/mnenje	Potrebna je odločitev o eni ali o več standardizacij romskega jezika, kar je pogoj za poučevanje romščine v vzgojno-izobraževalnem sistemu
Krepitev jezikovnih kompetenc govorcev	Organizacija jezikovnih usposabljanj za javne uslužbence in funkcionarje na narodno mešanem območju z namenom krepitve jezikovnih zmožnosti v madžarščini in italijanščini	Ministr-stvo za pravosod-je, Ministr-stvo za notranje zadeve		2015: vključiti v novo *Strategijo izobraževan-ja, usposab-ljanja in izpopolnje-vanja javnih uslužbencev (0)* 2014–2018: 20.000 EUR		- Število udeležencev na izobraževanjih	Izboljšanje jezikovnih zmožnosti javnih uslužbencev kar pogojuje oz. vpliva na dejansko rabo jezika na delovnem mestu
Krepitev jezikovnih kompetenc govorcev	Omogočanje izbora madžarskega in italijanskega jezika kot izbirnega predmeta za vse zainteresirane študente[20]	MIZŠ		2014–2018: 20.000 EUR		- Število študentov, ki izberejo izbirni predmet madžarski ali italijanski jezik	Zagotovitev kontinuitete učenja madž. In ital. jezika pripadnikov manjšine in pripadnikov večine v celotni izobraževalni vertikali in s tem izboljšanje jezikovne

[20] Strokovno mnenje za ta ukrep je prispevala dr. Sonja Novak Lukanovič.

							zmožnosti govorcev
Krepitev jezikovnih kompetenc govorcev	Izobraževanje oz. usposabljanja tolmačev za delovanje na področju zdravstva – implementacija programa za usposabljanje tolmačev za potrebe zdravstva[21]	MIZŠ		2014–2018: 20.000 EUR		- Število udeležencev izobraževanja	Usposobljeni tolmači prispevajo k izboljšanju komunikacije med bolniki, in zdravstvenim osebjem, kar omogoča uspešnejši proces zdravljenja
Krepitev jezikovnih kompetenc govorcev	Spodbujanje produkcije leposlovne (zlasti mladinske) literature v romskem jeziku	MK, JAK, JSKD		2014–2018: 25.000 EUR	-	- Število novih publikacij	Izboljševanje bralne pismenosti romskih otrok
Krepitev jezikovnih kompetenc govorcev	Spodbujanje vključevanja knjižničnega gradiva[22] v jezikih manjšin, ki so v znatnem številu prisotne v RS, v šolske in druge splošne knjižnice[23]	MK, občine oz. soustano-vitelji knjižnic		2015/2016: dopolnitev zakonodaje (0) 2014–2018: 43.000 EUR	-	- Število gradiv v jezikih	Krepitev jezikovnih kompetenc govorcev manjšinskih jezikov
Krepitev	Sofinanciranje	MK		2014–2018:	-	- Število otrok, ki	Krepitev jezikovnih

[21] Na oddelku za prevajalstvo na Filozofski fakulteti v Ljubljani so oblikovali program za pridobitev certifikata za tolmačenje v zdravstvu.

[22] Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe npr. določa v 11. členu, da »Splošna knjižnica, ki deluje na območju, kjer živita avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, ima v zbirki najmanj štiri enote gradiva na prebivalca, pripadnika narodne skupnosti, v jeziku te narodne skupnosti.«. Smiselno bi bilo izdelati priporočila za splošne in šolske knjižnice o tem, kakšen delež/število gradiv v jezikih številčnejših narodnih skupnosti, ki živijo v R Sloveniji naj bi redno vključevali v knjižnični fond.

[23] Predlog ukrepa je poslala Zveza zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti razpadle SFRJ v Sloveniji v dokumentu »Pripombe in predlogi dopolnitev k osnutku nacionalnega programa za jezikovno politiko 2012–2016.«

jezikovnih kompetenc govorcev	infrastrukture kulturnih društev etničnih skupnosti, ki izvajajo pouk maternega jezika[24]			15.000 EUR		obiskuje pouk maternega jezika	kompetenc govorcev manjšinskih jezikov
Zagotavljanje ustrezno usposobljenih kadrov v javnem sektorju	Usposabljanja, seminarji za javne uslužbence na narodno mešanem območju o doslednem izvajanju zakonov, ki se navezujejo na uresničevanje dvojezičnosti	Ministr-stvo za pravosod-je		2014–2018: 15.000 EUR		- Število udeležencev izobraževanja - Število izobraževanj	Ustrezno usposobljeni in informirani javni uslužbenci lahko prispevajo k doslednem uresničevanju zakonodaje
Zagotavljanje ustrezno usposobljenih kadrov v javnem sektorju	Izobraževanje oz. usposabljanje kadrov, ki poučujejo jezike priseljenskih skupnosti[25]	MIZŠ		2014–2018: 20.000 EUR	-	- Število udeležencev na usposabljanjih - Število usposabljanj - Število ur usposabljanj	Omogočanje ohranjanja in razvoja priseljenskih jezikov
Promocija večjezičnosti	Izdelava navodil za izvajanje dvojezičnega poslovanje javne uprave in javnih služb s primeri dobrih praks (navodila za	MNZ		2014–2018: 15.000 EUR		- Navodila (priročnik) za izvajanje dvojezičnega poslovanja	Ustrezno informirani javni uslužbenci lahko prispevajo k bolj doslednem uresničevanju dvojezičnega poslovanja

[24] Strokovno mnenje za ta ukrep je prispeval dr. Mitja Žagar.

[25] Predlog ukrepa s podobno vsebino je poslala Zveza zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti razpadle SFRJ v Sloveniji v dokumentu »Pripombe in predlogi dopolnitev k osnutku nacionalnega programa za jezikovno politiko 2012–2016.«

	poslovanje s strankami in navodila za interno poslovanje)						
Promocija večjezičnosti	Promocija učenja jezikov manjšin (priseljencev) kot fakultativnih predmetov	MIZŠ		2014–2018: 10.000 EUR	-	- Promocijsko gradivo - Število izvedenih predavanj za starše, za ravnatelje, itd.	Informiranje pripadnikov etničnih/narodnih manjšin o pomenu ohranjanja maternega jezika.
Promocija večjezičnosti	Promocija učenja madžarskega in italijanskega jezika zunaj narodno mešanega območja.	MIZŠ		2014–2018: 10.000 EUR	-	- Promocijsko gradivo; - Število izvedenih predavanj za starše, za ravnatelje itd.	
Promocija večjezičnosti	Promocija izvajanja izbirnega predmeta »Romska kultura«.	MIZŠ		2014–2018 10.000 EUR		- Število šol, na katerih se izvaja izbirni predmet Romska kultura - Število učencev, ki je izbralo izbirni predmet Romska kultura	Povečati interes šol za izvajanje izbirnega predmeta »Romska kultura«
Promocija večjezičnosti	Zagotovitev programskega odbora za druge etnične skupnosti in zagotovitev predstavnika drugih etničnih/narodnih skupnosti v programski svet RTV	MK		(0)	-	- Programski odbor za druge etnične skupnosti - Predstavnik drugih etničnih skupnosti v programskem svetu RTV SLO	Programski odbor zastopa in varuje interese javnosti; svojo programsko politiko vodi tako, da uresničuje potrebe različnih etničnih skupnosti v zvezi z radijskim in televizijskim javnim obveščanjem, itd.

	SLO						
Promocija večjezičnosti	Zagotovitev ustreznega prostora v programih javnih medijev v jezikih govorcev, katerih prvi jezik ni slovenščina.	MK		2014–2018: 35.000 EUR		- Število oddaj - Število prispevkov (ur/minut)	Promoviranje večkulturnosti slovenske družbe

4 Tuji jeziki

Pripravljavci akcijskega načrta za področje tujih jezikov v izobraževanju smo izhajali iz ocene, da slovenski strateški razvojni dokumenti (bele knjige, resolucije, tudi učni načrti …), ki črtajo razvojno pot (tuje)jezikovnega izobraževanja, pojmovno dobro sledijo izhodiščem in smernicam, ki jih za to kurikularno področje opredeljujejo ne le temeljne raziskave in strokovne podlage, tuje in naše, ampak tudi Svet Evrope, Evropska komisija in drugi nadnacionalni snovalci in usklajevalci razvoja. Vendar pa se stvari zataknejo, ko je treba konceptualne in strateške opredelitve spraviti s papirja in pisarn v šolsko življenje, zato imajo predvidene aktivnosti dvojno naravo.

Po eni strani napovedujejo sistemske ukrepe, ki bodo do določene mere normirali oz. standardizirali nekatere zdaj v celoti šolam prepuščene odločitve (npr. glede ponudbe tujih jezikov, odslej TJ), saj se zaradi neusklajenosti odločitev posameznih šol rušijo ustrezna ravnovesja v ponudbi in dostopnosti TJ na nacionalni ravni. Vendar bodo ti ukrepi izvedeni tako, da ne bodo zmanjšali pravic šol do avtonomnih izbir, ampak le jasneje opredelili standarde kakovosti in spodbujali k skladnejšim odločitvam.

Ob tem je treba tudi na novo razmisliti, ali je sedanja umestitev TJ (število, nabor, način poučevanja…) v programe osnovnega in srednjega izobraževanja še ustrezen odgovor za razvijanje sporazumevalnih zmožnosti mladega človeka sedanjega in bodočega časa. V ta namen bo treba izdelati analizo stanja in ponuditi morebitne spremembe glede umeščenosti TJ v programe osnovnega in srednjega izobraževanje ter doreči tudi temeljna pravila njihovega razmeščanja na nacionalni ravni.

Večjezična družba potrebuje raznojezičnega posameznika, ki znanje jezikov pridobiva v šoli in zunaj nje, ter mu to znanje tudi priznati. Zato moramo vzpostaviti sistem certificiranja znanja vseh jezikov, tudi tistih, ki niso vključeni v javne šolske programe, in sicer tako, da jih bo priznaval tudi šolski sistem, ne le zaposlovalci.

Hkrati akcijski načrt vključuje tudi naloge oz. ukrepe, ki bodo:

- rezultate nekaterih razvojnih projektov, če se bodo izkazali za uspešne, učinkoviteje kot doslej umestili v šolski sistem in s tem potrdili njihovo upravičenost (npr. zgodnje učenje TJ, sporazumevanje v TJ kot transverzalna kompetenca ipd.) ter

- opredelitev kompetenc učitelja TJ, ki bo usmerjala tako oblikovanje programov izobraževanja učiteljev pred vstopom v delo kot tudi programe njihovega nadaljnjega izobraževanja in strokovnega usposabljanja.

Po drugi strani pa akcijski načrt predvideva tudi dvoje ukrepov, ki bosta že uveljavljene sistemske rešitve podprla na operativni ravni, in sicer:

- načrtno in sistematično usposabljanje ponudnikov tujejezikovnega izobraževanja (vodstev šol oz. ravnateljev) in njegovih izvajalcev (učiteljev TJ), da bodo ponudili in izvajali pouk TJ z boljšim vpogledom v širši prostor in z večjim razumevanjem soodvisne povezanosti šolskih odločitev z nacionalno jezikovno politiko (ravnatelji) oz. s spopolnjenim in aktualiziranim strokovnim znanjem (učitelji TJ);

- izboljšave informiranja (postopkov in vsebin) ter, posledično, informiranosti uporabnikov tujejezikovnega izobraževanja, saj bodo njihova »informirana« pričakovanja, želje in zahteve do izvajalcev izobraževanja najučinkovitejši instrument zagotavljanja kakovosti.

Cilj	**Aktivnosti**	**Nosilec**	**Možni izvajalci**	**Sredstva: 2014, 2015, 2016, 2017, 2018**	**Kazalniki**	**Predvideni učinki**
Zagotavljanje kakovosti in optimizacija poučevanja ter učenja tujih jezikov: Sistemski ukrepi	1.1 Umeščenost tujih jezikov v vzgojno-izobraževalno vertikalo programov predšolskega ter osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja: NAČRTOVANJE IN IZVEDBA ANALIZE 1.2 Umeščenost tujih jezikov v programe visokošolskega izobraževanja: NAČRTOVANJE IN IZVEDBA ANALIZE	MK, MIZŠ		2015 80.000	- Izvedena analiza - Obravnava analiz na strokovnih svetih s področja šolstva	- Kritičen pregled stanja kot osnova za morebitne spremembe umeščenosti TJ v izobraževalno vertikalo v vseh oz. posameznih vidikih - Ustrezne strokovne podlage za nadaljnje aktivnosti. - Poznavanje zmogljivosti vzgojno-

						izobraževalnih inštitucij za izvajanje pouka TJ
	2.1 Umeščanje tujih jezikov v programe predšolskega ter osnovnega in srednjega izobraževanja: OBLIKOVANJE IZHODIŠČ IN SMERNIC 2.2 Razmeščanje tujih jezikov v vzgojno-izobraževalne institucije na nacionalni in regionalni ravni (oblikovanje nacionalne in regionalne mreže jezikov): OBLIKOVANJE IZHODIŠČ IN SMERNIC	MK, MIZŠ		2015 20.000	- Izdelane smernice - Obravnava smernic na strokovnih svetih s področja šolstva	- Poznavanje in razumevanje razmerja med ponudbo in povpraševanjem na področju tujih jezikov po posameznih šolskih okoliših - Večje upoštevanje družbenih vlog posameznih TJ pri njihovem umeščanju v programe PŠ, OŠ in SŠ izobraževanja ter pri njihovem razmeščanju v vzgojno-izobra-ževalne institucije na nacionalni in regionalni ravni - Izoblikovana osnova za vzpostavitev skupnega jezikov-nega kurikula (na ravni posamezne

						šole)
	3. Postopno uvajanje zgodnjega učenja tujega jezika v osnovnošolsko izobraževanje: SPREMLJAVA IN EVALVACIJA	MK, MIZŠ		2014–2018 30.000	- Izvajanje spremljave - Izvedba evalvacije - Obravnava evalvacije na SSSI	- Kritični pregled in analiza – ter s tem poznavanje in razumevanje – ustreznosti veljavnih sistemskih rešitev za zgodnje učenje TJ kot osnova za morebitne izboljšave - Poznavanje zmogljivosti OŠ za izvajanje zgodnjega učenja TJ ter identifikacija morebitnih pomanjkljivosti kot osnova za morebitne izboljšave
	4. Ustrezna uveljavitev drugega tujega jezika v programih osnovnega in srednjega izobraževanja: OBLIKOVANJE IZHODIŠČ IN SMERNIC	MK, MIZŠ		2015 5.000	- Oblikovana izhodišča in smernice - Obravnava izhodišč in smernic na strokovnih svetih	- Boljše razumevanje pomena TJ2 v programih OŠ in SŠ izobraževanja tako pri otrocih in starših kot učiteljih in vodstvih OŠ in SŠ - Boljše razumevanje pomena manjšinskih

						in sosedskih jezikov v vlogi TJ2 v programih OŠ in SŠ tako pri otrocih in starših kot učiteljih in vodstvih šol - Bolj prožne kurikularne možnosti za oblikovanje ponudbe TJ2 na šolah
	5. Ustrezna umestitev in uveljavitev klasičnih jezikov v vertikali osnovnega in srednjega izobraževanja: OBLIKOVANJE IZHODIŠČ IN SMERNIC	MK, MIZŠ		2016 2.500	- Oblikovana izhodišča in smernice - Obravnava izhodišč in smernic na strokovnih svetih	- Boljše razumevanje pomena klasičnih jezikov v programih OŠ in SŠ izobraževanja tako pri otrocih in starših kot učiteljih in vodstvenih delavcih v OŠ in SŠ - Izoblikovane podlage za načrtno in sistematično nadaljnje izobraževanje in usposabljanje učiteljev ter razvoj učnih gradiv in drugih učnih orodij

	6. Ustrezna umestitev in uveljavitev italijanščine in madžarščine kot tujih jezikov v vertikali osnovnega in srednjega izobraževanja (tj. zunaj dvojezičnih območij, kjer sta to druga jezika): OBLIKOVANJE IZHODIŠČ IN SMERNIC	MK, MIZŠ		2015 2.500	- Oblikovana izhodišča in smernice - Obravnava izhodišč in smernic na strokovnih svetih	- Boljše razumevanje pomena italijanščine in madžarščine kot TJ v programih OŠ in SŠ tako pri otrocih in starših kot učiteljih in vodstvenih delavcih v OŠ in SŠ - Izoblikovane podlage za načrtno in sistematično nadaljnje izobraževanje in usposabljanje učiteljev ter razvoj učnih gradiv in drugih učnih orodij
	7. Umestitev sporazumevalne zmožnosti v materinščini, učnem jeziku in tujih jezikih kot kroskurikularnih kompetenc v šolske izvedbene kurikule: OBLIKOVANJE IZHODIŠČ IN SMERNIC	MK, MIZŠ		2016 10. 000	- Izoblikovana izhodišča in smernice - Obravnava izhodišč in smernic na strokovnih svetih	- Intenzivno medpredmetno povezovanje s ciljem razvijanja sporazumevalne zmožnosti v učnem jeziku, materinščini in tujih jezikih - Uveljavitev sodobnih in inovativnih didaktičnih metod poučevanja jezikov,

						ki upoštevajo sodobne procese jezikovne rabe in medkulturnega sporazumevanja - Intenzivno povezovanje z okoljem pri poučevanju TJ - Vključenost poučevanja strokovnih/področnih jezikov v poučevanje TJ v okviru kroskurikularnih jezikovnih povezav - Uveljavitev sodobnih in inovativnih didaktičnih metod poučevanja TJ jezikov za delo z učenci s posebnimi potrebami
	8. Vzpostavitev sistema certificiranja znanja tujih jezikov: OBLIKOVANJE IZHODIŠČ IN SMERNIC	MK, MIZŠ		2017 100.000	- Izoblikovana izhodišča in smernice - Obravnava izhodišč in smernic na	- Mednarodna primerljivost ravni znanja slovenskih učencev in dijakov - Lažja mobilnost

					strokovnih svetih	učečih se, ki pridobijo certifikat - Stalno spremljanje in usklajevanje ravni učenja in poučevanja s certificiranjem - Pozitiven povratni učinek na učenje in poučevanje tujih jezikov
	9. Kompetence učitelja tujega jezika: OPREDELITEV v kontekstu zahtev sodobne šole oz. izobraževanja za 21. stoletje (kot podlaga za izobraževanje in samoizobraževanje)	MK, MIZŠ		2017 10.000	- Opredelitev generičnih in predmetnospecifič-nih kompetenc učitelja tujega jezika	- Boljše razumevanje pomena doseganja generičnih in predmetnospecifič-nih kompetenc učitelja tujega jezika tako pri učiteljih kot vodstvenih delavcih na vseh ravneh izobraževanja - Podlaga za oblikovanje študijskih in drugih izobraževalnih programov oz. za določanje profilov diplomantov
Informiranje in	10.1 Izboljšanje kakovosti	MK, MIZŠ		2015–2018	- Izdelana izhodišča	- Strokovna podlaga

usposabljanje izvajalcev in udeležencev tujejezikovnega izobraževanja	informiranja in svetovanja učečim se (učencem, dijakom in njihovim staršem ter odraslim) glede izbire tujih jezikov ter ustrezne oblike in metode učenja: OBLIKOVANJE IZHODIŠČ IN SMERNIC (za kakovostno informiranje in svetovanje) 10.2 Kakovostno informiranje in svetovanje učečim se glede izbire tujih jezikov ter ustrezne oblike in metode učenja: PODAJANJE INFORMACIJ IN SVETOVANJE			30.000	in smernice glede izbire tujih jezikov in ustreznih metod učenja - Informiranje in svetovanje glede izbire TJ in metod učenja po različnih informacijskih kanalih (objava na spletu, različne publikacije, na sestankih…)	nosilcem in izvajalcem informiranja - Pregled obstoječih informacij kot osnova za dopolnjevanje in izboljševanje informacij - Večja informiranost staršev in otrok glede ponudbe tujih jezikov v programih PŠ, OŠ in SŠ izobraževanja - Boljša informiranost staršev in otrok glede prioritetnosti znanja oz. učenja posameznih TJ z vidika upoštevanja njihovih družbenih vlog (*izobraževalne, kulturne, politične, gospodarske – zaposlitvene možnosti idr.*)
	11. Lokalni, regijski in nacionalni	MK, MIZŠ		2014–2018	- Število posvetov,	- Bolj poglobljeno

	posveti, konference in delovna srečanja za razvijanje in poglabljanje razumevanja pomena in vloge tujejezičnega znanja in tujejezikovnega izobraževanja: ORGANIZACIJA IN IZVEDBA			5.000	konferenc in delovnih srečanj - Vsebina/Vsebine konferenc in delovnih srečanj - Oblike in načini izvedbe posvetov, konferenc in delovnih srečanj	razumevanje pomena in vloge učenja in znanja tujih jezikov v vodstvih šol in med učitelji tujih jezikov - Bolj preudarne odločitve šol v zvezi s ponudbo tujih jezikov. - Učenju tujih jezikov bolj prijazna šolska učna okolja
	12. Profesionalno usposabljanje učiteljev tujih jezikov, slovenščine in nejezikovnih predmetov za razvijanje in poglabljanje razumevanja in poznavanja inovativnih pristopov k učenju in poučevanju jezikov ter za njihovo načrtovanje in vpeljavo v šolsko prakso na vseh ravneh izobraževanja: ORGANIZACIJA IN IZVEDBA	MIZŠ		2014–2018 5.000	- Število izobraževanj oz. usposabljanj - Vsebina/Vsebine izobraževanj oz. usposabljanj - Oblike in načini izvedbe izobraževanj oz. usposabljanj	- Za inovativne pristope k učenju in poučevanju tujih jezikov bolj in bolje usposobljeni učitelji - Učenju tujih jezikov bolj prilagojena in prijazna šolska učna okolja - Bolj kakovosten pouk tujih jezikov - Za učenje tujih jezikov bolj motivirani učenci ... - … in boljši učni rezultati

5 Govorci s posebnimi potrebami

Ad *Izdelava analize posebnih potreb mladostnikov in odraslih oseb z disleksijo*

Pri osebah z izrazito disleksijo opazimo, da njihovi primanjkljaji zaradi slabo osvojenih osnovnih znanj branja, pisanja in računanja ter težav povezanih z načrtovanjem dejavnosti, organizacijo in učinkovitostjo segajo na številna področja njihovega funkcioniranja doma, v službi in širšem socialnem okolju. Primanjkljaji na kognitivnem področju (spoznavanje, zaznavanje, jezik) ter slabo avtomatizirane veščine branja, pisanja in računanja vztrajajo tudi v obdobje odraslosti in posameznika ovirajo pri doseganju izobraževalnih, zaposlitvenih ciljev ter socialnem vključevanju v ožje in širše okolje. Odrasle osebe z disleksijo označujejo številne značilnosti, ki jim predstavljajo vsakodnevne ovire. Velik vpliv na funkcioniranje odraslih imajo socialne in čustvene značilnosti posameznika, saj je zaradi bralnih in drugih težav pogosto prisoten vsesplošen občutek manjvrednosti, nizko samo-spoštovanje, slaba samopodoba, občutek nezmožnosti in nekompetentnosti za uspešno vključevanje v ožje in širše socialno okolje[26].

Analiza posebnih potreb za uspešnejše vključevanje mladostnikov in odraslih z disleksijo v družbo bo omogočila poznavanje realnih in aktualnih posebnih potreb slovenskih mladostnikov in odraslih oseb z disleksijo na različnih področjih življenja in dela ter ovir uspešnega sodelovanja v širšem in ožjem okolju (npr. samostojno izpolnjevanje obrazcev, branje navodil za uporabo zdravil, participacijo posameznika npr. na volitvah, večjo samostojnost na potovanjih, ker jih ovirajo težave pri orientaciji na voznem redu, branju navodil itd.).

[26] Magajna, Kavkler, Gradišar, Ortar Križaj in Jelenc, 2004.

Ad ***Oblikovanje smernic in navodil za prilagajanje obrazcev, listin itd., ki jih izdajajo na upravnih enotah, ob volitvah itd.***

Osebe z disleksijo in drugimi težavami branja bodo uspešnejše, če bodo listine, obrazci itd. prilagojeni njihovim potrebam. Uspešnejše bo branje obrazcev in posledično uspešnejše zadovoljevanje osebnih potreb in njihovo vključevanje v družbo. Pri težavah z izpolnjevanjem obrazcev ne gre zgolj le za bralne težave, saj ti dokumenti navadno ne zahtevajo veliko branja. Težave se pojavijo zaradi dvoumnosti napisanih vprašanj in postavk ter neustrezne, manj jasne zgradbe ter organizacije informacij. Največkrat zato ne vedo, kaj morajo napisati oz. kam katera informacija sodi (desno od vprašanja, pod vprašanje, v določene kvadratke …). Zato so potrebne prilagoditve, ki vključujejo prilagoditve jezika (razumljiva, nedvoumna vprašanja), strukture (tabele z jasno in razumno urejeno shemo), tipografije (ustrezne oblika in velikost tiska …)

Ad ***Oblikovanje smernic in navodil za prilagojeno opravljanje izpitov na vseh stopnjah izobraževanja za osebe z disleksijo, NSUT in AS ter šoferskega izpita***, ki naj bi bil usten ali prilagojen njihovim potrebam.

V smernicah bodo navedene posebne potrebe oseb z disleksijo, NSUT in AS ter konkretna navodila za pripravo prilagoditev načinov in oblik preverjanja znanja, vrste izpitnih vprašanj ter prilagoditve pisanega besedila, kot so npr. jezikovne (npr. optimalni tip vprašanj, ki upošteva učni stil, ki je prevladujoč za specifično motnjo – pri osebah z disleksijo ne zahteva prevelike količine branja, urejanja prevelikega števila možnih odgovorov, hitrega prehajanja iz ene informacije na drugo, in več grafičnih vizualno podprtih informacij …, pri osebah z NSUT pa manj vizualnih in več pisnih nedvoumnih informacij) in tipografske prilagoditve (jasna oblika in struktura pisnih testov z ustrezno obliko črk …), ki omenjenim populacijam oseb s posebnimi potrebami, omogočajo optimalno izkazovanje znanja. Predlagane prilagoditve ne znižujemo nivoja znanja, ki se preverja, temveč omogočajo posamezniku s primanjkljaji, da pokaže svoje znanje.

Posebna pozornost bo namenjena smernicam preverjanja teoretičnega dela šoferskega izpita. Osebe z izrazito disleksijo bi uspešneje posredovale svoje znanje, če bi izpit lahko opravljali ustno, s podaljšanjem časa ali imele ustrezno prilagojeno obliko pisnega preizkusa teoretičnega dela šoferskega izpita.

Ad *Razvoj metod in didaktičnih gradiv za osebe z disleksijo (e-različice učbenikov, delovnih zvezkov, specifičnih treningov, IKT-programi za učenje uporabe podporne tehnologije itd.)*

V okviru predvidenih sredstev je mogoče pripraviti informacije o vrstah prilagoditev, ki so učencem in dijakom lahko v pomoč pri učenju, informacije o možnostih in veščinah rabe IKT (razna podporna tehnologija in aplikacije za tablične računalnike in mobilne telefone), trening za določeno področje primanjkljajev, e-gradiv za ozaveščanje vrstnikov o značilnostih in potrebah učencev in dijakov z disleksijo ter gradivo Navodila za samostojno učenje učencev in dijakov z disleksijo.

Ad *Organizacija konference, namenjene vzgojiteljem/učiteljem v osnovnih in srednjih šolah s tujimi in domačimi predavatelji*

Konferenca bo vplivala na ozaveščanje strokovne javnosti o značilnostih in posebnih potrebah posameznikov z disleksijo in drugimi specifičnimi učnimi težavami, seznanila strokovno javnost z novejšimi tujimi dognanji s področja disleksije (trije tuji predavatelji), slovenskimi raziskovalnimi dognanji ter omogočila predstavitev slovenske dobre poučevalne prakse. Predvidevamo, da se bo konference udeležilo več kot 200 strokovnih delavcev osnovnih in srednjih šol. Potrebno bo organizirati prevajanje predavanj tujih predavateljev.

Ad *Usposabljanje učiteljev/vzgojiteljev v osnovnih in srednjih šolah za delo z osebami z disleksijo* in *Usposabljanje srednješolskih učiteljev srednje poklicnih šol za učinkovitejše vključevanje dijakov z disleksijo, NSUT in AS v redni proces izobraževanja*

Obe dejavnosti bi uresničili v enotni obliki izobraževanja, ki bi se izvajala v daljšem časovnem obdobju, posebej za time osnovnošolskih strokovnih delavcev in posebej za time srednješolskih strokovnih delavcev. Time učiteljev in strokovnih delavcev bi izobraževali za uspešno odkrivanje, poučevanje, individualne in skupinske oblike pomoči ter tudi za razvoj strategij učinkovitejšega vključevanja učencev in dijakov v socialno okolje.

Iz rezultatov mednarodne raziskave o pismenosti petnajstletnikov PISA (2009) je razvidno, da več kot 20 odstotkov slovenskih petnajstletnikov ni doseglo nivoja bralne pismenosti, ki bi jim omogočala uspešno šolanje in vključevanje v družbo. Nižjo stopnjo pismenosti dosega raznolika populacija mladostnikov z učnimi težavami, ki ima kljub ustreznim intelektualnim sposobnostim zaradi notranjih in zunanjih razlogov težave pri učenju. Iz podatkov PISA (2011) raziskave pa je tudi razvidno, da je uspešnost dijakov močno povezana s stopnjo izobrazbe staršev in socialno-ekonomskim statusom družine mladostnika ter srednješolskim programom, v katerega je vključen.

Učenci in dijaki z izrazito disleksijo potrebujejo specifične treninge specifičnih kognitivnih in metakognitivnih strategij in veščin, več časa za dejavnosti, pri katerih je izvajanje ovirano zaradi specifičnih primanjkljajev, prilagoditve pisnih gradiv (jezik, struktura, tipografija) in oblik pisnega izražanja, predvsem pri preverjanju znanja, ter ustrezne učne in tehnične pripomočke, da lahko optimalno razvijejo svoje potenciale v vzgojno-izobraževalnem procesu ter zaposlovanju in socialnem vključevanju v družbo. Učenci in dijaki z NSUT pa imajo lahko zelo dobro razvita področja jezika, kot je besednjak, dolgoročni besedni spomin in fonološko zavedanje (področje fonologije, morfologije in skladnje), težave pa so prisotne na določenih vidikih pomenoslovja in pragmatike. Težko sledijo informacijam (pisnim in ustnim), ki za pojasnjevanje abstraktnejših vsebin vključujejo prenesene pomene, metafore, analogije in t. i. sporočila med vrsticami. Ker so verbalno zelo gostobesedni, dajejo vtis, da imajo zelo dobro razvit jezik, ob pozornem poslušanju pa je opaziti, da imajo težave z modulacijo, s smiselnim sestavljanjem vsebine v neko celoto itd. Težave s funkcionalno rabo jezika povzročajo tudi komunikacijske težave.

Prilagoditve v procesu poučevanja izvaja učitelj ob pomoči svetovalnih delavcev in specialno–rehabilitacijskih pedagogov. Le s pomočjo dobrega timskega sodelovanja strokovnih delavcev, staršev ter učencev ali dijakov lahko dosežemo izboljšanje izobraževalnih dosežkov in socialnega vključevanja. Predlagamo daljše (eno letno) izobraževanje timov strokovnih delavcev, torej učiteljev in svetovalnih delavcev z istih šol. Timi uspešneje poučujejo in obravnavajo učence in dijake ter poleg tega še širijo znanje na druge strokovne delavce na šoli. Za šolske time bomo organizirali predavanja z delavnicami, na katerih bodo spoznali značilnosti učencev in dijakov s SUT, potrebne prilagoditve v procesu poučevanja, prilagoditve gradiv in učnega okolja njihovim posebnim potrebam in močnim področjem. Poleg tega pa še strategije, ki omogočajo boljšo organiziranost, zbranost, motivacijo, samoocenjevanje itd. učencev in dijakov z disleksijo, NSUT in AS.

Ad *Priprava koncepta vključevanja dijakov z disleksijo, NSUT in AS v redni proces izobraževanja in širšo družbo, podobno kot Koncept dela učne težave v OŠ*

Na osnovi rezultatov analize stanja v srednjih strokovnih in poklicnih šolah[27] bomo pripravili "Koncept dela (specifične) učne težave v srednji šoli". Pri evalvaciji koncepta bi sodelovali srednješolski strokovni delavci. Koncept dela bi moral biti potrjen tudi na Strokovnem svetu in izdan v pisni obliki.

Na osnovi novejših modelov in konceptov ter bolj poglobljenega uvida v izkušnje dobre prakse in močna področja, kritične probleme in ovire v naši praksi (podatki iz zgoraj omenjene analize), domačih in tujih dokumentov bomo oblikovali celostno usmerjen, sistematičen in sistemski model pomoči "Koncept dela (specifične) učne težave v srednji šoli" Pri pripravi strokovnega dokumenta bo sodeloval multidisciplinarni tim strokovnjakov. V dokument bomo vključili strategije prepoznavanja različnih vrst splošnih in specifičnih težav pri učenju s poudarkom na učenju iz pisnih gradiv ter premagovanja učne neuspešnosti in dela z dijaki z učnimi težavami, ki omogoča dovolj fleksibilnosti in prilagajanja raznolikim oblikam in okoliščinam težav pri učenju**.** Poudarek bo na premiku od

[27] Grašič, Kavkler, Magajna, Lipec Stopar, Bregar Golobič, Čačinovič Vogrinčič in Janželj: Težave dijakov pri učenju v poklicnem in strokovnem izobraževanju: Opredelitev, prepoznavanje, oblike in mreža pomoči. Analiza stanja. Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport, 2010.

nekaterih tradicionalnih pojmovanj in pristopov, ki poudarjajo osredotočanje na težave in primanjkljaje, k perspektivi moči, odkrivanju in uporabi močnih področij posameznika ter spodbujanju dejavnikov, ki tudi ob vztrajanju nekaterih težav pri učenju, vodijo do uspešne življenjske in poklicne prilagoditve. Na osnovi strokovnih in materialnih virov, ki so že prisotni v našem srednješolskem sistemu, bo v okviru koncepta oblikovan tristopenjski model pomoči dijakom s težavami pri učenju. Podoben model pomoči izvajajo v številnih državah EU in v ZDA. Model omogoča, da dijake čim bolj zgodaj odkrijemo, jim nudimo učinkovito učno pomoč in podporo v okviru timskega sodelovanja med vsemi udeleženimi, od dijaka, staršev do strokovnih delavcev. Ker so učne težave različno intenzivne, moramo organizirati tudi različne oblike pomoči dijakom, ki morajo biti od prve stopnje do tretje stopnje vedno bolj intenzivne in specifične glede na potrebe posameznika. Celoten niz treh stopenj pomoči je učinkovit, če vsi strokovni delavci, starši in dijaki dobro sodelujejo in uresničujejo svoje naloge, kar pa je potrebno tudi evalvirati.

Dodatno pojasnilo glede gluhoslepih:

Pri osebah z gluhoslepoto govorimo o hkratni okvari sluha in vida. Ne govorimo o seštevku okvar, torej o tem, da k definiciji gluhote prištejemo še definicijo slepote. Pri gluhoslepoti gre za popolnoma novo specifično skupino ljudi, ki je edinstvena in je za to opredeljena z edinstveno definicijo.
Za vse osebe z gluhoslepoto se uporablja enoten izraz, to je »gluhoslep« oziroma »oseba z gluhoslepoto«. Izraz gluho-slep označuje seštevek okvar, zaradi česar so leta 1990 na Mednarodni konferenci združenja za izobraževanje o gluhoslepih (IAEDB – International Association for the Education of Deaf-Blind Persons, kasneje se je preimenovala v DbI – Deafblind International) sprejeli termin »gluhoslep«. Novejše tendence mednarodnih organizacij pozivajo k uporabi termina »osebe z gluhoslepoto«.

Gluhoslepota je izjemno heterogena in razumljena v širokem razponu različnih kombinacij jakosti okvar dveh čutil. Popolna gluhota s popolno slepoto (praktična gluhoslepota) je redka, osebe, ki se uvrščajo med gluhoslepe, imajo najpogosteje različne kombinacije okvar obeh čutil. Prav zaradi tega je vsaka

oseba z gluhoslepoto povsem različna od druge osebe z gluhoslepoto. Edina njihova skupna točka je, da so do pomenljive stopnje prikrajšani pri uporabi čutil na daljavo.
Zaradi navedenega je potrebno vsako osebo z gluhoslepoto obravnavati individualno.

Osebe z gluhoslepoto so skupina ljudi, pri katerih so izjemno izražene in občutene socialne posledice gluhoslepote, ki načnejo tudi najbolj osnovno bit teh ljudi. Zaradi blaženja le-teh in zmanjšanja socialne izolacije oseb z gluhoslepoto je toliko pomembnejše področje jezika – jezika posameznika z gluhoslepoto (govorimo o številnih načinih sporazumevanja), kajti šele jezik je tisti, ki jim omogoča, da postanejo razumljivi in da tudi oni razumejo okolico.

Pri osebah z gluhoslepoto je potrebno upoštevati, da gre za povsem drugačno tolmačenje in komunikacijo kot za tolmačenje gluhim. V mednarodnem merilu se zahtevata na posameznika z gluhoslepoto dva tolmača. Nezanemarljivo je dejstvo, da veliko oseb z gluhoslepoto nima izoblikovanega načina sporazumevanja in je individualno,(izključno) z njim, potrebno razviti njegov jezik – način sporazumevanja, ki je prilagojen njegovim zmožnostim in sposobnostim. V mnogih primerih se svojci ne znajo sporazumevati z osebo z gluhoslepoto, prav tako ne okolica, zaradi česar je poleg ureditve tolmačev in osebnih asistentov za osebe z gluhoslepoto potrebno usposobiti tudi najbližje osebe gluhoslepih.

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
1. Razvijanje sporazumevalne zmožnosti v slovenskem znakovnem jeziku	Evalvacija razvitosti SZJ z leksikalnega, skladenjskega in oblikoslovnega vidika ter ugotavljanje njegove primernosti in usklajenosti glede na ZUSZJ in praktične uporabe z vidika tolmačenja, učnih načrtov, učnih gradiv in pouka SZJ	MK		300.000 (celotni cilj)	2014	Število raziskav, študij, strokovnih člankov in drugih znanstvenih tekstov na temo SZJ	Dvig jezikovne zmožnosti, učinkovitejši izobraževalni sistem
	Imenovanje nacionalnega koordinatorja za spremljanje aktivnosti in implementacijo zastavljenih ciljev[28]	MK			2014	Število aktivnosti	Usklajeno načrtovanje in razvijanje sporazumevalne zmožnosti v SZJ

[28] Funkcijo nacionalnega koordinatorja je rezervirana za osrednjo institucijo z namenom povezovanja, zbiranja, razvoja, distribucije jezikovnih virov in tehnologij za področje SZJ, ki je predvidena v Akcijskem načrtu za jezikovno opremljenost

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	Vključitev SZJ v sistem izobraževanja oziroma učenja po splošnem evropskem modelu za učenje jezikov (CEFR)-velja za tolmače SZJ, gluhe tolmače, izvajalce tečajev SZJ, učitelje SZJ	MK, MIZŠ			2014	Vključenost SZJ v sistem CEFR	Poenotena metoda poučevanja SZJ; poenotena vsebina znanja SZJ po stopnjah
	Vzpostavitev sistema za preverjanje in certificiranje znanja SZJ	MK, MIZŠ, RIC			Trajno	Število izdanih certifikatov	Ustrezno usposobljeni učitelji in vzgojitelji, drugi zaposleni
	Sistematično usposabljanje učiteljev in vzgojiteljev za poučevanje v SZJ v zavodih za gluhe in naglušne v RS	MIZŠ			Trajno	Število izvedenih usposabljanj; Število udeležencev	Usposobljeni učitelji in vzgojitelji za poučevanje v SZJ
	Stalno/sprotno izobraževanje tolmačev	MDDSZ			Trajno	Število izvedenih izobraževalnih oblik	Ustrezno usposobljeni tolmači SZJ

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	slovenskega znakovnega jezika					za tolmače	
	Dopolnitev smernic v zvezi z poučevanjem SZJ v prilagojenem kurikuluma v vrtcih in izobraževalnih predmetnikih na vseh stopnjah izobraževanja	MIZŠ			2014	Število dopolnjenih dokumentov	Uveljavljanje poučevanja SZJ v prilagojenih programih
	Izobraževanje v slovenskem znakovnem jeziku na vseh stopnjah šolanja	MIZŠ			Trajno	Število vključenih učencev, dijakov, študentov	Uresničitev zakonske pravice do izobraževanja v svojem jeziku
	Izdelava in sprejetje učnih načrtov za slovenski znakovni jezik kot prvi jezik	MIZŠ			Trajno	Sprejetje ustreznih učnih načrtov	Uresničitev zakonske pravice do izobraževanja v svojem jeziku

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	Razvoj metod in didaktičnih pripomočkov, učbenikov za učenje SZJ	MK, MIZŠ			2015	Število izdanih gradiv, učbenikov, pripomočkov	Poenoteno poučevanje in dostopnost orodij za jezikovno poučevanje SZJ
	Uveljavitev slovenskega znakovnega jezika kot obveznega predmeta v prilagojenem programu OŠ in SŠ ter izbirnega predmeta v ostalih programih OŠ in SŠ	MIZŠ			Trajno	Število vključenih oseb	Povečanje sporazumevalne zmožnosti za gluhe osebe
	Usposabljanje tolmačev za slovenski znakovni jezik	MDDSZ			Trajno	Število vključenih kandidatov	Dvig kompetenc tolmačev SZJ

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
2. Omogočanje alternativnih poti sporazumevanja v javnem življenju za slepe in slabovidne, gluho-slepe, osebe s specifičnimi motnjami (na primer disleksija, slabše bralne in učne sposobnosti, govorno-jezikovne motnje ipd.) ter osebe z motnjami v duševnem razvoju	Opremljanje javnih prostorov z displayi, indukcijskimi zankami[29]	MZIP		400.000(celotni cilj)	Do leta 2017	Število ustrezno opremljenih javnih prostorov	Boljša dostopnost javnih prostorov gluhim in naglušnim osebam

[29] Aktivnost se nanaša na sistemsko urejanje, ki je v pristojnosti MZIP, izvajalci pa so lokalne skupnosti, investitorji ipd.

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	Posredovanje slovenskih literarnih del ter muzejskih in galerijskih razstav v znakovnem jeziku	MK			Trajno	Število literarnih del v ZJ, število razstav	Boljša dostopnost literarnih del, razstav gluhim in naglušnim osebam
	Besedni zapis avdiodogajanja in tolmačenja v SZJ na različnih medijih	MK			Trajno	Število TV-oddaj in filmov	Boljša dostopnost TV-oddaj in filmov gluhim in naglušnim osebam
	Izbor ustrezne notacije SZJ in njena uveljavitev v slovenskem prostoru[30]	MK			Trajno	Število tečajev za usposabljanje za zapisovalce v SZJ: Število udeležencev tečajev	Poenotenje notacije SZJ; približevanje standardizaciji SZJ ter razširjanje dostopnosti
	Analiza stanja alternativnih oblik dostopa do informacij v	Ministrstva			2015	Število raziskav, študij, strokovnih člankov in drugih	Dvig jezikovne zmožnosti, učinkovitejši

[30] Notacija SZJ pomeni uveljavljanje znakopisa SZJ. V Sloveniji se stihijsko uveljavljata dva zapisa kretenj, potreben je razmislek o prednostih in slabostih enega ali drugega ter izbor in uveljavitev najustreznejšega zapisovanja

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	javnem življenju za slepe in slabovidne					znanstvenih tekstov	izobraževalni sistem
	Oblikovanje enotnih standardov in navodil za pripravo gradiv in okolja za slepe in slabovidne osebe ter za slepe in slabovidne osebe z dodatnimi posebnimi potrebami za različna področja dela in življenja	Ministrstva			2016	Število sprejetih dokumentov	Boljša komunikacijska dostopnost
	Tiskanje besedil v brajici (učna gradiva, učbeniki, uradni dokumenti, označevanje izdelkov, napisi v javnosti, leposlovje) od priprave za tisk do tiskanja gradiva	MK, MIZŠ, MDDSZ			Trajno	Število tiskanih gradiv v brajici	Boljša jezikovna dostopnost

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	Imenovanje strokovne skupine z namenom posodobitve slovenske brajice	MK, MDDSZ			2015	Uvedba točkopisa v bralnike zaslona in druge naprave	Poenoten, prijaznejši brajev zapis
	Oblikovanje obrazcev, listin, ki se izdajajo na upravnih enotah, ob volitvah (možnost elektronske ali oblikovno prilagojene seznanitve z vsebino obrazcev)	MNZ, MJU			Trajno	Število upravnih enot, opremljene z prilagojenimi listinami, obrazci	Dostopnost obrazcev in listin slepim in slabovidnim osebam v prilagojeni tehniki
	Opremljanje javnih prostorov z zvočnimi informacijami za usmerjanje v prostoru (implementiranje infrastrukture za	MZIP			Do leta 2017	Število ustrezno opremljenih javnih prostorov	Dostopnost javnih prostorov slepim in slabovidnim osebam

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	poslušanje zvočnih informacij z brezžičnimi slušalkami)						
	Posredovanje slovenskih literarnih del ter muzejskih in galerijskih razstav v zvočni obliki	MK			Trajno	Število literarnih del v zvočni obliki, število razstav	Dostopnost literarnih del, razstav slepim in slabovidnim osebam
	Opremljanje javnih prostorov z zvočnimi, vizualnimi in taktilnimi informacijami za usmerjanje v prostoru (implementiranje infrastrukture za poslušanje zvočnih informacij z brezžičnimi slušalkami)				2017	Število ustrezno opremljenih prostorov	Dostopnost javnih prostorov osebam z gluhoslepoto
	Avdiodeskripcija TV-oddaj in filmov	MK			Trajno	Število TV-oddaj in filmov	Dostopnost TV-oddaj in filmov slepim in

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
							slabovidnim osebam
	Opremljanje produktov kulturne dediščine z oznakami za slepe in slabovidne	MK			Trajno	Število produktov	Dostopnost kulturne dediščine slepim in slabovidnim osebam
	Oblikovanje smernic prilagojenega opravljanja izpita pri NPK ter v vseh neformalnih izobraževanjih	MIZŠ			2015	Število izobraževalnih ustanov	Izdelane smernice za prilagojeno opravljanje izpitov slepim in slabovidnim osebam
	Zagotavljanje hranjenja literarnih strokovnih in drugih besedil v digitalizirani obliki za slepe in slabovidne osebe, gluhoslepe (digitalne knjižnice, dostopnost na spletu)	MK			2015	Število literarnih in drugih besedil v digitalizirani obliki za slepe in slabovidne osebe, gluhoslepe	Dostopnost literarnih in drugih besedil slepim in slabovidnim osebam, gluhoslepim

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	Vzpostavitev repozitorija, pretvorba gradiv v primerno obliko za hranjenje	MK			2015	Trajna, varna hramba gradiv in distribucija	Dostopnost literarnih in drugih besedil slepim in slabovidnim osebam
	Ugotavljanje stanja načina sporazumevanja oseb z gluhoslepoto	MK, MDDSZ			Trajno	Število izvedenih ukrepov na področju sporazumevanja oseb z gluhoslepoto	Boljša jezikovna integracija oseb z gluhoslepoto
	Usposabljanje tolmačev za osebe z gluhoslepoto	MDDSZ			2014, 2015	Število izvedenih usposabljanj	Usposobljeni tolmači za tolmačenje gluhoslepim osebam (gluhi in slišeči)
	Usposabljanje oseb z gluhoslepoto za načine sporazumevanja	MIZŠ			Trajno	Število izvedenih usposabljanj	Boljša jezikovna integracija oseb z gluhoslepoto
	Usposabljanje družinskih članov o načinih sporazumevanja z osebami z	MIZŠ			Trajno	Število izvedenih usposabljanj	Omogočeno sporazumevanje med družinskimi člani in

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	gluhoslepoto						osebami z gluhoslepoto
	Razvoj individualnih prilagojenih načinov sporazumevanja za osebe z gluhoslepoto	MIZŠ			Trajno	Število gluhoslepih oseb z prilagojenim individualnim načinom sporazumevanja	Boljša jezikovna integracija oseb z gluhoslepoto
	Sistematično usposabljanje učiteljev/vzgojiteljev za delo z osebami z gluhoslepoto	MIZŠ			2015	Število izobraževalnih oblik	Dvig usposobljenosti učiteljev/vzgojiteljev
	Izdelava in sprejetje učnih načrtov za poučevanje oseb z gluhoslepoto	MIZŠ			2015	Izdelani učni načrti za poučevanje oseb z gluhoslepoto	Dvig jezikovne zmožnosti oseb z gluhoslepoto
	Oblikovanje smernic prilagojenega kurikuluma v vrtcih in	MIZŠ			2015	Število izdelanih smernic in kurikulov	Boljša jezikovna integracija

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	celotni izobraževalni vertikali za osebe z gluhoslepoto					ter učnih načrtov	
	Oblikovanje smernic za prilagojeno opravljanje izpitov za osebe z gluhoslepoto v programih OŠ in SŠ	MIZŠ			2015	Število izdelanih smernic za prilagojeno opravljanje izpitov	Boljša jezikovna integracija
	Izdelava analize posebnih potreb mladostnikov in odraslih oseb z disleksijo	MIZŠ, MK			12. 2014	Izdelana analiza	Dvig jezikovne zmožnosti in bralne pismenosti
	Oblikovanje smernic in navodil za prilagajanje obrazcev, listin itd., ki jih izdajajo na upravnih enotah, ob volitvah itd.	MNZ, MJU			12. 2014	Oblikovanje smernic in navodil za prilagajanje obrazcev, listin … (Ad 1 b), za uspešnejše branje obrazcev in uspešnejše	Dvig jezikovne zmožnosti in bralne pismenosti

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
						vključevanje v družbo	
	Oblikovanje smernic in navodil za prilagojeno opravljanje izpitov na vseh stopnjah izobraževanja za osebe z disleksijo, NSUT in AS ter šoferskega izpita	MIZŠ, MK			12. 2014	Oblikovanje smernic in navodil za izpite v procesu izobraževanja in šoferskega izpita	Dvig jezikovne zmožnosti in bralne pismenosti
	Razvoj metod in didaktičnih gradiv za osebe z disleksijo (e-različice učbenikov, delovnih zvezkov, specifičnih treningov, IKT programi za učenje uporabe podporne tehnologije itd)	MIZŠ, MK			2014–2018	Število didaktičnih gradiv za osebe z disleksijo	Dvig jezikovne zmožnosti oseb z disleksijo

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	Osveščanje javnosti o pravici do dostopa informacij v lahkem branju preko medijev	MDDSZ			Trajno	Število akcij	Boljša jezikovna integracija
	Zakonska opredelitev lahkega branja	MDDSZ			2015	Sprejet zakon	Samostojno branje z razumevanjem oseb z motnjo v duševnem razvoju (dvig jezikovne zmožnosti)
	Organizacija seminarjev, delavnic o lahkem branju	MDDSZ			Trajno	Število seminarjev/delavnic in udeležencev	Boljša jezikovna integracija
	Spodbujanje raziskovalnega dela o uporabi lahkega branja	MIZŠ			Trajno	Število ciljnih raziskovalnih projektov	Dvig jezikovne zmožnosti
	Opremljanje javnih prostorov s poenotenimi označbami v lahko	MDDSZ, MZIP			2016	Število pravilno označenih prostorov	Dvig jezikovne zmožnosti

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	berljivi obliki						
	Posredovanje slovenskih aktualnih literarnih del ter muzejskih in galerijskih razstav v obliki lahkega branja	MK			Trajno	Število izdanih literarnih del in muzejskih in galerijskih razstav	Boljša jezikovna integracija
	Zagotovitev izdajanja časopisa v lahko berljivem tekstu	MDDSZ			2015	Izdan časopis in oblikovan uredniški odbor	Dvig jezikovne zmožnosti
3. cilj: Popularizacija pridobivanja zmožnosti za alternativne poti sporazumevanja pri drugih govorcih	Tečaji slovenskega znakovnega jezika	MK, MIZŠ		70.000 € (celotni cilj)	Trajno	Število tečajev SZJ	Dvig jezikovne zmožnosti

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	Izdaja specializiranih slovarjev SZJ in posodobitev obstoječega slovarja	MK			Trajno	Število izdanih slovarjev	Boljša jezikovna integracija
	Tečaji brajice	MK, MIZŠ			2015	Število izvedenih tečajev	Boljša jezikovna integracija
	Tečaji o načinih sporazumevanja z osebami z gluhoslepoto	MDDSZ			Trajno	Število izvedenih tečajev	Boljša jezikovna integracija
	Izdaja gradiv o načinih sporazumevanja z osebami z gluhoslepoto	MDDSZ			Trajno	Število novih gradiv	Dvig jezikovne zmožnosti
	Informiranje in osveščanje strokovne javnosti o načinih sporazumevanja z osebami z gluhoslepoto (zaposlene znotraj številnih institucij, domovi za stare, zavodi	MDDSZ			Trajno	informiranje	Boljša jezikovna integracija

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	…)						
	Tečaji priprave lahko berljivih in razumljivih besedil	MDDSZ			Trajno	Število seminarjev/delavnic in udeležencev	Boljša jezikovna integracija
	Spodbujanje uporabe lahkega branja pri čezmejnem sodelovanju	MDDSZ			2016	Število skupnih (mednarodnih) izdaj letno	Dvig jezikovne zmožnosti
4. cilj: Izpopolnjevanje jezikovne zmožnosti v slovenščini za govorce s posebnimi potrebami	Razvoj metod in didaktičnih pripomočkov, učbenikov, gradiv za pouk SZJ	MK, MIZŠ		200.000 (celotni cilj)	2015	Število novih didaktičnih gradiv	Dvig jezikovne zmožnosti

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	Usposabljanje učiteljev/vzgojiteljev za delo z gluhimi in naglušnimi osebami	MIZŠ			2015	Število izobraževalnih oblik	Učinkovitejši izobraževalni sistem
	Razvoj metod in didaktičnih gradiv za slepe in slabovidne	MK, MIZŠ			2015	Število novih didaktičnih gradiv	Dvig jezikovne zmožnosti
	Usposabljanje učiteljev/vzgojiteljev za delo s slepimi in slabovidnimi osebami	MIZŠ			2015	Število izobraževalnih oblik	Učinkovitejši izobraževalni sistem
	Organizacija konference, namenjene vzgojiteljem/učiteljem v osnovnih in srednjih šolah s tujimi in domačimi predavatelji, za govorce z disleksijo, NSUT in AS	MIZŠ, MK			2014	Organizirana konferenca	Boljša jezikovna integracija

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	Priprava modela usposabljanja timov učiteljev in strokovnih delavcev šolske svetovalne službe za govorce z disleksijo, NSUT in AS	MIZŠ			2014	Izdelan model usposabljanja pedagoških timov	Dvig jezikovne zmožnosti in bralne pismenosti
	Izvedba enoletnega izobraževanja z aktivno implementacijo znanj in strategij v prakso za time učiteljev in svetovalnih delavcev OŠ in srednjih šol za govorce z disleksijo, NSUT in AS	MIZŠ			2015	Število izvedenih izobraževanj, število udeležencev	Boljša jezikovna integracija
	Izdelava instrumentov samoevalvacije učencev in dijakov za govorce z disleksijo, NSUT in AS	MIZŠ			Trajno	Število izdelanih instrumentov	Učinkovitejši izobraževalni sistem

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	Evalvacija uspešnosti učiteljev in drugih strokovnih delavcev za govorce z disleksijo, NSUT in AS	MIZŠ			Trajno	Izdelana evalvacija	Učinkovitejši izobraževalni sistem
	Usposabljanje učiteljev/vzgojiteljev v osnovnih in srednjih šolah za delo z osebami z disleksijo	MIZŠ			2014–2018	Število izobraževalnih oblik za učitelje/vzgojitelje	Učinkovitejši izobraževalni sistem
	Usposabljanje srednješolskih učiteljev srednje poklicnih šol za učinkovitejše vključevanje dijakov z disleksijo, NSUT in AS v redni proces izobraževanja	MIZŠ, MK			2014–2018	Število izobraževalnih oblik za srednješolske učitelje	Učinkovitejši izobraževalni sistem

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	Imenovanje programskega sveta za pripravo vsebin in programov NPK in neformalnega izobraževanje oseb z motnjo v duševnem razvoju	MDDSZ, MIZŠ			2015	Število sprejetih programskih dokumentov	Boljša jezikovna integracija
	Tiskanje učnega gradiva, učbenikov, uradnih dokumentov v lahko berljivi obliki	MDDSZ			Trajno	Število naslovov	Dvig jezikovne zmožnosti
	Koncept lahkega branja vključiti v izobraževalne programe srednjih šol in fakultet, ki se izobražujejo za delo z osebami z motnjami v duševnem razvoju	MIZŠ			Trajno	Število programov Število dijakov/študentov	Učinkovitejši izobraževalni sistem

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	Določiti standarde slovenskega lahko berljivega jezika oz. specificirati lahko branje za različne ciljne skupine	MK, MDDSZ			2018	Določeni standardi	Dvig jezikovne zmožnosti
	Usposabljanje oseb z motnjami v duševnem razvoju za lektoriranje lahko berljivih gradiv	MDDSZ, MK, Urad vlade za komunici-ranje			2018	Število lektorskih skupin	Dvig jezikovne zmožnosti
5. Vključevanje oseb s posebnimi potrebami v družbo	Usposabljanje učiteljev/vzgojiteljev za delo z gluhimi in naglušnimi osebami, vključenih v redne oblike izobraževanja	MIZŠ		70.000 € (celotni cilj)	2015	Število izobraževalnih oblik	Učinkovitejši izobraževalni sistem
	Priprava in realizacija učenja besednih in nebesednih tujih jezikov	MK, MIZŠ			Trajno	Število udeležencev različnih tečajev; Število udeležencev	Dvig jezikovne zmožnosti

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
	za gluhe in naglušne					tečajev	
	Usposabljanje učiteljev/vzgojiteljev za delo s slepimi in slabovidnimi osebami, vključenimi v redne oblike izobraževanja	MIZŠ			2015	Število izobraževalnih oblik	Učinkovitejši izobraževalni sistem
	Usposabljanje učiteljev/vzgojiteljev za delo z gluhoslepimi osebami, vključenimi v redne oblike izobraževanja	MIZŠ			2015	Število izobraževalnih oblik	Učinkovitejši izobraževalni sistem
	Priprava koncepta vključevanja dijakov z disleksijo, NSUT in AS v širšo družbo	MIZŠ, MK			2015	Sprejet dokument	Učinkovitejše vključevanje oseb v širšo družbo

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Predvidena sredstva (2014–2018)	Predvi-deni rok	Kazalniki	Predvideni učinki
Jezikovna opremljenost	Vzpostavitev osrednje institucije z namenom povezovanja, zbiranja, razvoja, distribucije jezikovnih virov in tehnologij za področje SZJ	MK, MIZŠ, MDDSZ		400.000	2014	Vzpostavitev institucije	Povečano število znanstvenoraziskovalnih del na področju SZJ
	Oblikovanje strokovne skupine za standardi-zacijo slovenskega znakovnega jezika	MIZŠ, MK			2014	Standardizacija SZJ	Standardiziran slovenski znakovni jezik
	Oblikovanje enotnih standardov in navodil za pripravo gradiv in okolja za slepe in slabovidne osebe ter za slepe in sla-bovidne osebe z dodat-nimi posebnimi potreba-mi za vsa področja	Ministrstva					

6 Jezikovna ureditev visokega šolstva in znanosti

1. cilj: Omogočanje prostega pretoka študentov in profesorjev

Za vzpostavitev jezikovne politike v visokem šolstvu je treba normalizirati jezikovno zavedanje, da slovenski jezik v tercialnem izobraževanju ni ovira za internacionalizacijo visokega šolstva. Resolucija predvideva jasen sistem ločevanja med krajšimi oblikami študijskega bivanja študentov in visokošolskih učiteljev ter med daljšimi oblikami vključevanja študentov in profesorjev v visokošolski sistem Republike Slovenije. Izkušnje na področju poučevanja slovenščine kot tujega jezika kažejo, da tuj študent lahko spremlja predavanja v slovenščini po enem letu bivanja v Sloveniji in učenja slovenščine, visokošolski učitelji pa so sposobni predavati v slovenščini po štirih letih bivanja v Sloveniji in učenja slovenščine. Po izteku enega leta za študente oz. štirih let za učitelje se pridobi spričevalo o znanju slovenščine na ustrezni ravni ter obvezna raba slovenščine pri rednih visokošolskih programih. Zaključna dela (diplome, magistrska dela, doktorate) lahko tuji študenti pišejo v tujem jeziku (s povzetkom v slovenščini) ne glede na naravo visokošolskega programa. Tuji visokošolski učitelji na študijskih izmenjavah lahko predavajo v tujem jeziku za slovenske in tuje študente.
Študentom, ki so redno vpisani v študijske programe v Avstriji in Italiji z namenom, da bi postali učitelji v slovenskih ali dvojezičnih šolah, in prihajajo na izmenjave v Slovenijo v skladu s posebnimi pogodbami, je treba omogočiti, da kot tuji študenti na krajših izmenjavah poslušajo predmete v slovenskem jeziku. Dogaja se, da jih vključijo v angleške izvedbe in sekundarnega cilja izobraževanja, tj. izboljšanje kompetence v slovenščini sploh ne dosežejo.

2. cilj: Ohranitev statusa slovenščine kot uradnega in učnega jezika visokega šolstva

Obstoječa zakonodaja zagotavlja slovenščini status visokošolskega jezika in hkrati v ZVŠ dopušča rabo tujih jezikov, za kar so določene omejevalne okoliščine in postopki sprejemanja takšnih odločitev. Omejevalne okoliščine pa so nejasne in v praksi omogočajo poljubne interpretacije, npr. besedne zveze "deli

študijskega programa" ali "večje število tujih študentov". Tudi zakonska določba jezikovnonačrtovalnih dejavnosti v zvezi s slovenščino kot strokovnim in znanstvenim ter s slovenščino kot tujim jezikom se od sprejetja zakona ni udejanjila.

Od 30. 10. 2013 do 30. 11. 2013 je bil v javni obravnavi **predlog novega Zakona o visokem šolstvu**, ki vprašanje učnega jezika ureja v 12. členu. Predlog dodaja tri možnosti za izvajanje programov v tujem jeziku (v tujem jeziku je mogoče izvajati ne več le del programa, ampak tudi program v celoti, če jih izvaja gostujoči profesor in[31] jih posluša večje število tujih študentov; v tujem jeziku se lahko izvajajo tudi skupni programi in programi domačih institucij v tujini), ne rešuje pa nedorečenosti prejšnje dikcije (kaj je večje število tujih študentov, ob katerem se lahko v tujem jeziku izvajajo programi) in postavlja nov problem: kako se izvajajo programi, ki jih izvaja gostujoči predavatelj za domače študente, prav tako predlog nič bolj zavezujoče ne določa skrbi za razvoj slovenskega strokovnega in znanstvenega jezika.

Predlog 12. člena ZVŠ je treba izboljšati in vnesti določila, ki bi državo zavezala k oblikovanju akta o **jezikovnonačrtovalnem okviru** za rabo jezikov v visokem šolstvu, univerze pa k izdelavi in upoštevanju posameznih jezikovnonačrtovalnih dokumentov; vnesti je treba **varovalke o maksimalnem številu vsebin v tujem jeziku, ki jih lahko slovenski študent posluša na rednem študiju slovenskih univerz**: npr. na prvi stopnji do 10 % ECTS (tj. do 18 ECTS na triletnih in do 24 ECTS na štiriletnih programih prve stopnje), na drugi stopnji do 20 % (to je do 24 ECTS na dvoletnih programih in do 12 ECTS na enoletnih programih druge stopnje) in do 50 % na doktorskih programih. Tako bi se predlagani 12. člen glasil (dodatno besedilo je v krepkem tisku):

12. člen (učni jezik):

(1) Učni jezik je slovenski.
(2) Visokošolski zavod lahko izvaja študijske programe ali njihove dele v tujem jeziku, pod pogoji, določenimi s statutom.
(3) Visokošolski zavodi lahko v tujem jeziku izvajajo:
- študijske programe tujih jezikov,
- študijske programe, če se ti programi na visokošolskem zavodu izvajajo tudi v slovenskem jeziku,

[31] V obrazložitvah k posameznim členom predlog ZVŠ (str. 137) navaja, da sta pogoja kumulativna.

- dele študijskih programov in študijske programe, če pri njihovem izvajanju sodelujejo gostujoči visokošolski učitelji iz tujine. **Ob tem za slovenske študente velja, da lahko na 1. stopnji poslušajo največ 10 % vsebin v tujem jeziku, na drugi do 20 % in na tretji do 50 %.**
- skupne študijske programe, ki se izvajajo s tujimi izobraževalnimi institucijami,
- študijske programe, ki jih visokošolski zavodi izvajajo v tujini.

(4) Visokošolski zavodi skrbijo za razvoj slovenščine kot strokovnega oziroma znanstvenega jezika **tako, da za vsako napredovanje v višji naziv predpišejo vsaj po dva kakovostna znanstvena in strokovna članka v slovenskem jeziku.**
(5) Tujcem in Slovencem brez slovenskega državljanstva se omogoči **brezplačno** učenje slovenščine.
(6) Podrobnejši način skrbi za razvoj in učenje slovenščine določi minister, pristojen za visoko šolstvo **s sprejetjem akta, ki je zavezujoč za jezikovno strategijo slovenskih univerz**.

Zakon bi moral tudi natančneje določati, da doktorska dela, ki niso pisana v slovenščini, vsebujejo daljši povzetek v slovenskem jeziku, in sicer v obsegu vsaj 10 % besedila, doktorat bi moral prav tako obsegati stvarno kazalo s slovenskimi ustreznicami tujim terminom.

Akt, ki ga predlagamo pod tč. (6), mora postaviti okvir za jezikovnonačrtovalno ureditev/odličnost slovenskih visokošolskih institucij. Vključevati mora odločitve o naslednjih jezikovnih sklopih:

a) Jezikovna zmožnost udeležencev visokošolskega procesa

- Določiti je treba vlogo univerzitetnega izobraževanja pri oblikovanju jezikovne zmožnosti in jezikovnega repertoarja (znanja jezikov) rednih in izmenjavnih študentov, in sicer:
    - za slovenščino kot prvi jezik
    - za angleščino in druge tuje strokovne jezike
    - za slovenščino kot drugi/tuji jezik
- Določiti je treba vlogo univerz pri zagotavljanju potrebnega specialnega jezikovnega znanja, jezikovnega repertoarja in s tem povezanih storitev za njihovo osebje.

- Evidentirati in preverjati mora znanje jezikov pri študentih in osebju v okviru ugotovljenih sistemskih potreb.

b) Načrtovanje strokovnih zvrsti slovenskega jezika (s terminološkimi in drugimi vidiki)

- Oblikovanje predmeta, ki bo glede na področje razvijal sporazumevalno zmožnost v strokovnem jeziku, učenje strokovne slovenščine, kontrastivne terminologije ter kontrastivnega strokovnega in znanstvenega (akademskega) pisanja.
- Organizirana terminološka dejavnost (podprta z ustreznimi praksami, npr. obvezna stvarna kazala z (novo nastalo) terminologijo pri magistrskih in doktorskih delih, zbirke terminologije ob pedagoškem in znanstvenem delu ipd.).

c) Znanstveno in strokovno objavljanje v slovenščini

- Zagotavljanje učinkovitega seznanjanja slovenske javnosti z rezultati pedagoško-raziskovalnega dela.
- Spodbujanje smotrnega objavljanja znanstvenih in strokovnih besedil v slovenščini s habilitacijsko politiko in drugimi ukrepi.

Omeniti je treba tudi to, da zmanjšanje števila slovenskih študentov ne more biti razlog za strateško zahtevo privabljanja tujih študentov in razlog za spreminjanje jezika visokega šolstva, sploh ker raziskave kažejo, da je delež potencialnih tujih študentov, ki bi se šolali v neangleško govorečih državah, minimalen.

1. in 2. cilj resolucije (omogočanje prostega pretoka študentov in profesorjev ob ohranjanju slovenščine v visokem šolstvu) tako ne bosta uresničena, če za internacionalizacijo visokega šolstva ne bo dodatnih sredstev in če ne bo izdelana natančna operacionalizacija strategije in konceptov internacionalizacije, ki bo vključevala tudi zavezujočo operacionalizacijo jezikovne politike visokega šolstva, ki bi jo morali visokošolski zavodi uporabiti kot izhodišče za jezikovne

strategije. Te morajo voditi k ohranjanju državnega jezika v visokem šolstvu in spodbujanju večjezičnosti v okviru modela 1 + 2 ter k dejanski kakovostni internacionalizaciji. Tako izdelani državni okvir in iz njega nastale dokumente slovenskih univerz smo vključili med kazalnike.

3. cilj: Razvijati sporazumevalno zmožnost v strokovnem jeziku

Ta cilj je finančno neustrezno ovrednoten, saj za strokovne ekspertize, ki bi dale tri pomembne načrte za razvoj strokovnega jezika, dodeljeni znesek ne zadošča. Ta cilj je treba vključiti v državni jezikovnonačrtovalni okvir in ga povezati z jezikovno opremljenostjo.

Glede ukrepa v resoluciji: »za potrebe dela na ravni EU se oblikuje poseben magistrski študijski program za pridobitev strokovnega naziva pravnik lingvist«, je bila opravljena raziskava med delujočimi pravniki lingvisti (Logar, Kalin Golob 2014, Teorija in praksa), ki kaže, da bi bilo ta ukrep smiselno preoblikovati: ”Predstavljeni rezultati ankete in pa dejstvo, da je na ravni institucij EU potreba po slovenskih pravnikih lingvistih vendarle omejena na manj kot štirideset delovnih mest, kažeta, da tak poseben program v ožjem smislu – torej le za potrebe EU – pravzaprav ni pereče potreben. Lahko pa ukrep razumemo širše ter ga interpretiramo kot potrebo po profilu diplomanta oz. diplomantke z enakovrednimi pravnimi ter (specializiranimi) jezikovnimi (slovenskimi in več tujejezičnimi) kompetencami, ki bi se oblikoval v interdisciplinarnem podiplomskem študijskem programu. Takó, širše razumljeni študijski programi ali programi za izpopolnjevanje na področjih in za poklice, ki jih še pred desetletjem nismo potrebovali, gotovo sodijo med potrebne jezikovnopolitične ukrepe ter izhajajo iz spoznanj o nujnosti vseživljenjskega poklicnega izobraževanja.”

4. cilj: Izboljšati položaj slovenščine kot jezika znanosti

Cilj je pri operacionalizaciji prav tako treba povezati z vprašanji jezikovne opremljenosti ter iskati sinergijo pri osmišljenem in tehnološko modernem (delno samodejnem) nastajanju terminologij na podlagi slovenskih in tujih objav. Zato je treba z ARRS, univerzami in inštituti odpreti razpravo o sistematičnem zbiranju terminologije in mehanizmih za objavljanje v slovenskem jeziku ter oblikovati učinkovit in enoten sistem zbiranja in obdelave jezikovnih virov za terminologije.

Cilj	Aktivnosti	Nosilec	Možni izvajalci	Sredstva: 2014, 2015, 2016, 2017, 2018	Kazalniki	Predvideni učinki
1. Omogočanje prostega pretoka študentov in profesorjev	a) Vzpostavitev in ohranjanje sistema učinkovitega učenja slovenščine: - za redne tuje študente, - študente iz visokošolskih ustanov v zamejstvu, ki prihajajo v Slovenijo tudi z namenom jezikovnega izpopolnjevanja v slovenščini, - tuje (redno) zaposlene visokošolske učitelje znotraj posameznih univerz b) Priprava zakonskih zahtev in statutarnih pravil univerz glede zahtev o ustreznem znanju slovenščine za tuje	MIZŠ, MDDSZ		2014–2018 1.895.000 2015 /	- Sistem učenja slovenščine za tuje študente in profesorje, - Število tečajev slovenščine za erazmovce, redne tuje študente ter tuje profesorje, - Umestitev normativnih podlag v delovnopravno zakonodajo in posledično v statute univerz (upoštevanje znanja slovenščine pri postopkih vpisovanja tujih študentov) - Število tečajev tujih jezikov za slovenske visokošolske učitelje in sistem preverjanja znanja	Uspešna jezikovna integracija tujih učiteljev in študentov v slovenski visokošolski prostor, učinkovita in recipročna izmenjava znanstvenih idej in dosežkov

	redne študente in redno zaposlene tuje visokošolske učitelje c) Načrt usposabljanja in usposabljanje učiteljev za strokovno in pedagoško sporazumevanje v slovenščini in drugih jezikih ter načrt preverjanja jezikovnega znanja v drugih jezikih za tiste učitelje, ki izvajajo izbirne module in programe v drugih jezikih			2014–2018 500.000	za tiste, ki predavajo v tujem jeziku	
2. Ohranitev statusa slovenščine kot uradnega in učnega jezika visokega šolstva	a) Ureditev zakona o visokem šolstvu, ki naj natančneje določa rabo jezikov v visokem šolstvu in mora določiti obvezni večinski obseg izvajanja visokošolskih programov v	MIZŠ, univerze		2014 /	- Sprejetje zakona in pravilnika o jezikih v visokem šolstvu - Izdelava jezikovne strategije slovenskih univerz s - Vzpostavitev modela vključevanja tujcev	- Operacionalizacija strategije dejanske in kakovostne internacionalizacije slovenskega visokega šolstva - Definirana jezikovna politika v slovenskem visokem šolstvu

	slovenskem jeziku b) Sprejetje akta, ki določa podrobnejši način skrbi za razvoj in učenje in ga sprejme Vlada Republike Slovenije ter je zavezujoč za jezikovno strategijo slovenskih visokošolskih zavodov c) Izdelava jezikovne strategije slovenskih visokošolskih zavodov č) Oblikovanje kakovostnih vzporednih programov in izbirnih modulov za izmenjavne študente d) Sledenje in zagotavljanje jezikovnotehnološke podpore za simultano strojno prevajanje predavanj			2014 / 2014–2015 15.000 2015–2018 1.185.000 (gl. jezikovno opremljenost)	v slovenski visokošolski sistem (zakonodaja) - Določitev obveznega obsega izvajanja visokošolskih programov v slovenskem jeziku (zakonodaja) - Število akreditiranih in razpisanih vzporednih programov in izbirnih modulov v tujem jeziku	- Z vzporednimi programi, izbirnimi moduli oziroma simultanim strojnim prevajanjem za kratkoročne obiske bo zagotovljen učinkovit prenos slovenskega znanja tujim študentom

3. Razvijati sporazumevalno zmožnost v strokovnem jeziku	a) Izvedba terenske raziskave za ugotovitev zadovoljstva in učinkovitosti že vključenih vsebin in kompetenc za učinkovito strokovno in znanstveno sporočanje na visokošolski ravni b) Izdelava učnega načrta za priporočljivi uvodni predmet prvostopenjskih programov in uvedba predmeta v slovenske visokošolske programe c) Spodbujanje nastajanja kakovostnih visokošolskih učbenikov v slovenščini in prevodov	MIZŠ, MK		2014 10.000 2014 5.000 + morebitni stroški predmeta 2014–2018 100.000 2015–2016	- Izdelan učni načrt za strokovno-znanstveno pisanje, - Izdelan načrt usposabljanja in preverjanja znanja učiteljev za sporazumevanje v slovenščini in angleščini, - Izdelan izpopolnjevalni in/ali študijski program na drugi bolonjski stopnji	Usklajeno in učinkovitejše načrtovanje in razvijanje jezikovne zmožnosti učiteljev tako v slovenščini kot angleščini, razvijanje strokovno-znanstvenega jezika posameznih strok, vključno z razvijanjem kontrastivne terminologije

	kakovostnih učbenikov iz tujih jezikov d) Za potrebe dela na ravni EU se oblikujejo posebni izpopolnjevalni programi oz. magistrski študijski program za specializacijo na področju medkulturnega komuniciranja			sredstva glede na ceno programa		
4. Izboljšati položaj slovenščine kot jezika znanosti	a) Univerze prek habilitacijske politike vzpostavijo spodbude za objavljanje znanstvenih in strokovnih besedil v slovenščin. b) Poleg objavljanja v tujem jeziku naj NAKVIS, ARRS in univerze med pogoje za izvolitve in pogoje za financiranje programskih skupin	Univerze, MIZŠ, ARRS, NAKVIS		2014 / 2014 /	- Sprejetje in uvedba sistema habilitacijskih pravil in sistema financiranja programskih skupin s posebnim poudarkom na slovenskih strokovnih objavah - Ureditev sistema zbiranja strokovno-znanstvenih za nastajanje terminologije (repozitorij)	Povečanje strokovnih objav v slovenskem jeziku, razvoj slovenskega strokovno-znanstvenega jezika in terminologije, seznanjanje slovenske javnosti z rezultati raziskav slovenske znanosti

	uvrstijo tudi obvezno objavljanje izvirnih znanstvenih člankov, učbenikov, terminoloških gradiv in monografij v slovenščini c) Sistematično urediti zbiranje terminologije z enotnim sistemom zbiranja virov in njihove obdelave			2014–2018 (gl. jezikovna opremljenost)		